

Örnek

Millî Edebiyat Döneminde başlayan Anadolu'ya, kır ve köy kesimine açılma eğilimi, Cumhuriyet Dönemi roman ve öyküsünde tam anlamıyla amacına ulaşmıştır. Anadolu, değişik bölgeleriyle roman ve öyküde yansıtılmıştır. Böylece Güney Anadolu, Toroslar ve Çukurova, _ _ _ _ Hanımın Çiftliği, Bereketli Topraklar Üzerinde; Orta Anadolu Bölgesi _ _ _ _ Sarı Traktör, Ortakçının Oğlu, Define, _ _ _ _ Yılanların Öcü, Kaplumbağalar, Tırpan romanlarına konu olmuştur.

Bu parçada boş bırakılan yerlere aşağıdakilerin hangisinde verilenler sırasıyla getirilmelidir?

- A) Orhan Kemal'in – Talip Apaydın'ın – Fakir Baykurt'un
- B) Kemal Bilbaşar'ın – Yaşar Kemal'in – Necati Cumalı'nın
- C) Kemal Tahir'in – Tarık Buğra'nın – Samim Kocagöz'ün
- D) Sait Faik'in – Selim İleri'nin – Sabahattin Ali'nin
- E) Abbas Sayar'ın – Yusuf Atılgan'ın – Dursun Akçam'ın

2009 - ÖSS

İLHAN TARUS (1907 - 1967)

Tekirdağ'da doğdu. Konularını genellikle toplumsal sorunlar, idari bozukluklar, orta sınıf ve yoksul insanların günlük yaşam sıkıntıları içerisinde seçen yazar, sağlam bir gözlemci ve realist bir öykü yazarı olarak değerlendirildi. "**Yeşilkaya Savcısı**" adlı yapıtında Kurtuluş Savaşı sırasındaki Anadolu anlatılmıştır.

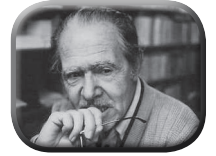
Yapıtları:

Öykü: Karınca Yuvası, Köle Hanı, Doktor Monro'nun Mektubu, Tarus'un Hikayeleri, Apartman

Roman: Var Olmak, Vatan Tutkusu, Yeşilyaka Savcısı, Uzun Atlama, Hükümet Meydanı, Duru Göl

KEMAL BİLBAŞAR (1910 - 1983)

Çanakkale'de doğdu. İlk öyküsü "**Kaza yahut Çumacı Hasan**" Aramak dergisinde (İzmir 1939) çıktı. Yurt ve Dünya, Yürüyüş dergilerinde kasaba yaşamını yansıtan hikâyelerini yayımlamaya başladı. 1939 – 1944 yılları tezgâhının sürekli işlediği dönem oldu. Üç hikâye kitabı, bir küçük roman bu yılların ürünüdür. 1953'ten sonra yayımladığı iki öykü kitabında ilk çıkışında görülen anlatım ustalığını yitirmeyerek **kişilerin iç dünyalarını daha fazla yansıtmaya iddiasında ama toplumsal gerçekçi anlayışa bağlı olan çalışmalarını sürdürdü**. Emekli olduktan sonra, kendini tamamen yazmaya veren Bilbaşar, toplumsal gerçekçi anlayışın yeni doruklarına ulaşan **Çancı'nın Karısı** (1953) ve **Saltanatın Satılışı** (1962) öykülerinden yepyeni bir dil, teknik örgüsü içinde çok başarılı bir roman çıkardı: **Cemo**. Rauf Mutluay'ın değişikliğiyle, "**Bu gerçek bir edebiyat zaferiydi**. Bu yapıt hak ettiği ilgiyi, övgüyü de gördü."

Yapıtları:

Roman: Denizin Çağırışı, Ay Tutulduğu Gece, Cemo, Memo, Yeşil Gölge, Yonca Kız (çocuk romanı), Başka Olur Ağaların Düğünü, Kölelik Dönemeci, Bedoş, Zühre Ninem

Öykü: Anadolu'dan Hikâyeler, Cevizli Bahçe, Pembe Kurt, Üç Bulutlu Hikâyeler, İrgatların Öfkesi, Pazarlık, Kurbağa Çiftliği (çocuk öyküleri)

Cemo

Romanda anlatılan olay, Doğu'da 1925'lerde çıkan Şeyh Sait isyanı sırasında başlar. Başlangıçta Değirmenci Cano'nun, Kevî'yi dağa kaçırmış, Cemo'nun doğuşu anlatılır. Sonra Cano'nun karısını ve kızı Cemo'yu bir konağa bırakarak isyanı bastırmaya katılması, karısının ölümü üzerine de kızını bir erkek gibi yetiştirmesi ve Çancı Memo'ya layık görüp onunla evlendirmesi ve Cemo'nun sonraki serüvenleri anlatılır.

KEMAL TAHİR (1910 - 1973)

İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi'nde okudu. Bu sırada çeşitli işlere girdi ve gazetecilik mesleğini seçti (1938). Siyasal inançları nedeniyle 12 yıl hapis yattı. 1950 yılındaki af yasasıyla salıverildi. Birçok çeviri yaptı. Takma adla polisiye romanlar yazdı.

Yazı yaşamına şiirle başladı, ardından hikaye ve romana geçti. Hapishane gözlemleriyle oluşturduğu roman kahramanlarını Türk toplumunun sosyal ilişkilerine taşıdı. Onların yaşamlarını zengin bir roman kültürüyle yoğurdu.

Kemal Tahir 1973 yılında öldü. Ardında tartışmalar ve birçok yapıt taslağı bıraktı. Bu malzeme-yi Cengiz Yazoğlu derleyerek 13 cilt olarak yayımladı (Bağlam Yayınları).

Yazar, Çorum - Çankırı dolaylarının yerel diliyle yazdığı **Sağırdere** ve onun devamı olan **Körduman**'da, Türkiye'nin yaşadığı toplumsal değişim içinde köye ve köylülere özgü sorunları ele almıştır. Yazarın ilk romanı olan **Sağırdere**'de, Çorum'un Yamören köyünden Mustafa'nın kişiliğinde İç Anadolu köylüsünün yaşantısı dile getirilmiştir.

Rahmet Yolları Kesti romanında eşkıyalık sorunu ele alınmıştır. Yazar, bu romanda eşkıyaya karşı çıkararak devleti savunmuştur.

Yazarın **"Yedi Çınar Yaylası"**, **"Köyün Kamburu"** ve **"Büyük Mal"** romanları, köy serisi oluşturan nehir romanlardır. Bu romanlarda İç Anadolu köylüsünün yaşantısı yansıtılmıştır.

"Esir Şehrin İnsanları"nda I.Dünya Savaşı'nın acı günleri ve yıkılan bir imparatorluğun insanların düştüğü çaresizlik, esirliğe sürüklenmeleri yer almıştır.

"Yorgun Savaşçı" adlı romanda, Mütareke ile Milli Mücadele arasında kalan, iç ve dış düşmanı bir türlü ayıramayan "yorgun insanlar" anlatılmıştır.

"Kurt Kanunu" adlı romanda İzmir Suikasti ele alınmıştır. Eserde olay, suikastçılar açısından ele alınmıştır.

Yazar, **"Devlet Ana"** romanında ise Osmanlı Devleti'nin kuruluş yıllarını, Osmanlının küçük bir aşiretten devlet oluşunu ele almıştır.

Yorgun Savaşçı adlı romanıyla 1967 - 1968 Yunus Nadi Armağanı'nı, Devlet Ana ile Türk Dil Kurumu 1968 Roman Ödülü'nü kazandı.

Yapıtları:

Roman: Sağırdere, Körduman, Rahmet Yolları Kesti, Yedi Çınar Yaylası, Köyün Kamburu, Yorgun Savaşçı, Kurt Kanunu, Esir Şehrin İnsanları, Esir Şehrin Mahpusu, Devlet Ana, Kelleci Mehmet, Bozkırdaki Çekirdek, Büyük Mal, Yol Ayrımı, Namusçular, Kanlar Koğuşu, Hür Şehrin İnsanları, Bir Mülkiyet Kalesi, Damağası

Öykü: Göl İnsanları

MAHMUT MAKAL (1933 - . . .)

Niğde'de doğdu. 1950'de yayımladığı **"Bizim Köy"** adlı eseriyle köy incelemeciliği çığını başlatmıştır. Sonraki eserleri, bu eseri kadar etkili olamamıştır. **Bizim Köy** eseri UNESCO tarafından ödüllendirilmiştir.

Bizim Köy: On yedi yaşında genç bir öğretmenken yazmaya başladığı 'köy notları'nı kitap hâline getirerek 1950 yılında yayımladığı toplumsal bir anı kitabıdır. Köyün ekonomik sıkıntıları, köyde kullanılan malzemelerin ilikelliği, toprak sorunları modern teknolojilere yabancılik ve köylünün kendi içlerindeki yardımlaşma zihniyeti gözleme dayanan anılarla okura sunulur.

Yapıtları:

Roman: Bizim Köy, Köyümüzden, Memleketin Sahipleri, Kuru Sevda, Bu Ne Biçim Ülke, Yer Altında Bir Anadolu, Kalkınma Masalı, Deli Memedin Türküsü, Hayal ve Gerçek onun bazı eserleridir.

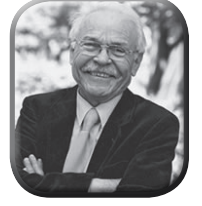
MUZAFFER İZGÜ (1933 - ...)

Toplumcu gerçekçi bir anlayışla eser veren sanatçı, köy ve kasaba yaşamından kentlere göçün yarattığı sıkıntıları mizahi bir yöntemle işlemiştir.

Eserlerinin kahramanlarını halk diliyle konuşuran sanatçının **Donumdaki Para** adlı hikâye kitabı Türk Dil Kurumu Öykü Ödülü'nü almıştır.

Mizahi öğelerden yararlanarak toplumun aksayan yönlerini başarılı bir üslupla anlatmıştır. Kimi yapıtları TV'ye aktarılmıştır.

Çok sayıda çocuk kitabı kaleme almıştır.

Yapıtları:

Roman: Gecekondu, İlyas Efendi, Halo Dayı

Öykü - Mizah: Bando Takımı, Donumdaki Para, Deliye Her Gün Bayram, Sen Kim Hovardalık Kim, Her Eve Bir Karakol, Kasabanın Yarıısı

Oyun: Karadüzen, Reçetesi Peçete

Çocuk Kitapları: Bülbül Düdük, Ekmek Parası, Çizmeli Osman, Uçtu Uçtu Ali Uçtu

ORHAN KEMAL (1914 - 1970)

Edebiyata şiirle başlayan Orhan Kemal, daha sonra hikaye ve roman alanında verimli olmaya başladı. Toplumun gerçekçi yazarlarımızdan olan Orhan Kemal, ilk öykülerini "Orhan Raşit" takma adıyla yayımlamıştır. Yurt gerçeklerini çarpıcı konularla birleştiren ve başarılı diyaloglara yer veren Orhan Kemal, gazetelerde dizi olarak yayımlanan kimi romanlarını daha sonra kitaplaştırdı.

Öykü ve romanlarında günlük yaşamın değişik yönlerini işledi. Kahramanlarını çoğunlukla sömürülen, yoksul insanlardan seçti. Bu insanların yaşamlarını, sorunlarını, iç dünyalarını yansıtırken **kimsiz, sevecen, umutlu** bir yaklaşım benimsedi. Yapıtlarının hemen hepsinde toplumsal yapıdaki çelişkileri ustaca vurguladı. Güçlü gözlem gücüyle, özgün ve yalın anlatımıyla hâlâ çok okunan ve sevilen yapıtlar yarattı. Yapıtlarında **hızlı bir olay akışı** ve **devingenliğin yanı sıra "diyaloglara" ağırlık** verdiği dikkat çeker. Sanatının olgun döneminde daha çok **Adana yöresindeki toprak ve fabrika işçilerini** konu aldı. Çukurova'nın toplumsal ekonomik yapısındaki değişimin yöre halkı üzerindeki etkilerini inceledi.

Yapıtları:

Roman: Baba Evi, Avare Yıllar, Murtaza, Cemile, Bereketli Topraklar Üzerinde, Devlet Kuşu, Gavurun Kızı, El Kızı, Hanımın Çiftliği, Eskici ve Oğulları, Gurbet Kuşları, Müfettişler Müfettişi, Sokaklardan Bir Kız, Üç Kağıtçı, Tersine Dünya...

Öykü: Ekmek Kavgası, Çamaşırcının Kızı, 72. Koşuş, Grev, Arka Sokak, Mahalle Kavgası, Önce Ekmek, Sarhoşlar, Kardeş Payı, İşsiz

A) Aşağıda boş bırakılan yeri uygun biçimde tamamlayınız.

"**Baba Evi**", "**Avare Yıllar**" ve "**Cemile**" romanları, yazarın kesitler taşır. Yirminin üzerinde roman yazan yazarın şöhrete ilk adım attığı eseri Romanda, Yanyalı bir göçmen olan Bekçi (fabrikada gece kontrol yardımcısı) görevine düşkünlüğü ve göreviyle bağdaşmayan ciddiyeti, onu çalışanlara düşman etmiştir. Tipik bir kişiliği yansıtan gülünçlükleriyle sahnelerimizde de oynanmıştır.

B) Aşağıda boş bırakılan yere verilen bilgilere uygun romanın adını yazınız.

En başarılı romanlarından sayılan "....."de, üç köylü, iş bulmak için Çukurova'ya gitmiş ve bunlardan biri iş kazasında, diğeri veremden ölmüş, sadece Yusuf hayalini gerçekleştirebilmiştir.

Örnek

Orhan Kemal'le ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Yapıtlarında, kişilerin karakterlerini olay içinde çizmiş, onları doğal bir biçimde konuşturmuştur.
- B) Genellikle fabrika işçilerinin, kırsal kesim insanların ve gecekondu bölgelerinde oturanların yaşamını konu almıştır.
- C) Öykülerde günlük konuşma dilini kullanmış, yöresel söyleyiş özelliklerine bağlı kalmıştır.
- D) Esir Şehrin İnsanları adlı romanıyla yazın çevrelerinde büyük yankı uyandırmıştır.
- E) Anlatımı, olaylara bakış açısı yönünden toplumcu gerçekçi yazarlarımızdan biri sayılmaktadır.

2007 - ÖSS

ORHAN HANÇERLİOĞLU (1916 - 1991)

İstanbul'da doğdu. 1957'ye kadar hikâye ve roman yazan sanatçı, bu dönemden sonra inceleme alanına yönelmiş ve ansiklopedik eserler çıkarmaya başlamıştır.

Romanlarında "**ben**" merkezli bir yol izlemiştir. Eserlerinin konusunu öğretmen olarak görev yaptığı Anadolu'nun çeşitli kasaba ve kentlerindeki gözlemlerinden almıştır.

Büyük Balıklar eserinde yüksek idealleri olan kişilerin büyük kentlere duydukları özlem, Yunan mitolojisinin etkisiyle kaleme aldığı **Oyun** adlı eserinde küçük bir memur olan Halim Bey'in iki farklı yaşamı yorumlamasını, Ekilmemiş Topraklar'da Anadolu ve Trakya'daki kalabalık köylü ailesinin, savaşlar ve doğal afetlerin yıkımı, mültezim, tahsildar ve jandarma baskısı sonucu saban, tırmık değmemiş, bakımsız kalmış topraklara bütün çaresizliklerine karşın mücadelelerini ele almıştır.

Ali adlı eserinde Ali adındaki kahramanın fiziksel özellikleri aynı olmakla birlikte, değişik ortamlarda kimliğine büründüğü kişilerin psikolojisine uygun olarak ortaya çıkmasını ele almıştır.

Kutu Kutu İçinde eserinde yoksul ve bu yaşamdan tek kurtuluş yolu olarak gördüğü zengin biriyle evlenmeye inanan zayıf iradeli genç birinin çevresinde gençlik aşkı ile olan çatışmalarını anlatır.

Hançerlioğlu, üstün bir betimleme ve gözlem gücü ile yeni teknikler denemesine karşın, eserlerindeki kahramanların yazarın güdümünden kurtulamaması, ele aldığı fantastik konuları olay örgüsü içinde eritememesi gibi nedenlerle geniş kitlelere ulaşamamıştır.

Yapıtları:

Roman: Karanlık Dünya, Büyük Balıklar, İnsansız Şehir, Oyun, Ekilmemiş Topraklar, Ali, Kutu Kutu İçinde, Başka Dünyalar, Bütün Romanları

İnceleme: Erdem Açısından Düşünce Tarihi, Mutluluk Düşüncesi, Özgürlük Düşüncesi

Sözlükler: Felsefe Sözlüğü, Düşünce Tarihi, Ekonomi Sözlüğü

Şiir: Kıvılcım

SABAHATTİN ALİ (1907 - 1948)

Şiirler, hikâyeler, romanlar yazdı, çeviriler yaptı. İlk yazıları Balıkesir'de Irmak dergisinde çıkmıştı. Sabahattin Ali 1930'lu yıllarda öyküye gerçekçi ve yeni bir soluk getirmiştir. Öykülerinde; tanımlamakta güçlük çektiğimiz kimi duyguları ustalıklarla anlatan Ali, **insanın zavallılığını ve gücünü** aynı sarsılmaz üslupla, zaman zaman masalsi ve destansı bir biçimde yansıtmayı başarmıştır.

Sabahattin Ali halk şiirinden etkilenerek yazdığı şiirlerinde olabildiğince yalın ancak etkili bir dil oluşturmayı başarmıştır.

Sabahattin Ali Anadolu insanına yaklaşımıyla edebiyata yeni bir boyut kazandırmıştır. Ezilen insanların acılarını, sömürülmelerini dile getirmiş, aydınlar ve kentlilerin Anadolu insanına karşı takındıkları küçümseyici tavrı göstermiştir. 1937'de yayımlanan "**Kuyucaklı Yusuf**" romanı, gerçekçi Türk romanının en özgün örneklerinden biridir.

Sanatçının ilk romanı olan "Kuyucaklı Yusuf", aynı zamanda onun en tanınmış eseridir. Romanda bir köy çocuğu olan Yusuf'un acıklı öyküsü anlatılır.

Yapıtları:

Roman: Kuyucaklı Yusuf, İçimizdeki Şeytan, Kürk Mantolu Madonna

Öykü: Değirmen, Kağrı, Ses, Yeni Dünya, Sırça Köşk

Şiir: Dağlar ve Rüzgâr, Öteki Şiirler, Tüm Şiirleri

Oyun: Esirler

Etkinlik**4**

Aşağıda boş bırakılan yerlere özellikleri verilen roman adını yazınız.

"....." İkinci Dünya Savaşı öncesinde İstanbul'da üniversite ve sanat çevresindeki sosyal, siyasi düşünce yönelişleri, ahlaki yozlaşmalar roman kahramanı Ömer'in kişiliğinde anlatılır.

"....."da ise Raif Efendi'nin yıllar önce dönüşte babasının fabrikasında çalışmak üzere sabunculuk öğrenimi için gittiği Berlin'de ressam Maria Puder ile aşkını anlatan romantik bir yapıttır.

Örnek

--- önemli yapıtlarından biri olan Kuyucaklı Yusuf ile Reşat Nuri'nin --- adlı yapıtı Türk edebiyatında kasa-ba gerçeklerini yansıtan romanlardandır.

Bu cümlede boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Sabahattin Ali'nin - Yeşil Gece
B) Orhan Kemal'in - Çalıkuşu
C) Aziz Nesin'in - Dudaktan Kalbe
D) Rıfat Ilgaz'ın - Acımak
E) Kemal Tahir'in - Kavak Yelleri

2008 - ÖSS**Örnek**

Cumhuriyet Dönemi romanı, Cumhuriyet öncesi anlatı temelleri üzerine kurulmuş bir romandır. --- gibi, aslında Cumhuriyet öncesinde yazmaya başlayıp bu dönemde de devam eden pek çok romancıyla karşılaşırız.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki yazarlardan hangisi getirilemez?

- A) Hüseyin Rahmi Gürpınar
B) Reşat Nuri Güntekin
C) Aka Gündüz
D) Refik Halit Karay
E) Sabahattin Ali

2012 - LYS

SAMİM KOCAGÖZ (1916 - 1993)

Aydın Söke'de doğdu. Toplumcu gerçekçi sanat anlayışı doğrultusunda ürünler veren Samim Kocagöz, hikâyelerinde genellikle Ege Bölgesi'nde yaşayan insanların sorunlarını anlatır.

Hikâyelerin konularını yaşadığı Söke çevresinden ve Menderes vadisinin toprak sorunlarından alan yazar, alışılmış teknik ve anlatıma bağlı kalarak sınıflar arası çıkar çatışmalarını, ekonomik nedenlerle değişen düzen ve dünya görüşlerini inceler.

Kurtuluş Savaşı'nı belgesel roman tarzında, destansı bir anlatımla işleyen Kocagöz romanlarında, hikâyelerinde olduğu gibi toprak sorununu dile getirmiştir.

Yapıtları:

Öykü: Telli Kavak, Sığınak, Sam Amca, Cihan Şoförü, Ahmet'in Kuzuları, Yolun Üstündeki Kaya, Yağmurdaki Kız, Alandaki Delikanlı, Koca Tülü, Gecenin Soluğu

Roman: İkinci Dünya, Bir Şehrin İki Kapısı, Yılan Hikâyesi, Onbinlerin Dönüşü, Kalpaklılar, Doludizgin, Bir Karış Toprak, Bir Çift Öküz, İzmir'in İçinde, Tartışma, Mor Öteki, Eski Toprak

Kalpaklılar: Yazar bu romanındaki olayları gerçek bir kişiden dinleyerek oluşturmuştur. Roman Kurtuluş Savaşı sürecini anlatır.

Doludizgin: Kurtuluş Savaşı'nı destansı bir dille anlatan romanda, tarihin önemli bir bölümüne tanıklık eden kahramanlar da yer alır. Bu bakımdan bu eser belgesel roman özelliği taşır.

İzmir'in İçinde romanı 27 Mayıs 1960'ı ele alır.

ŞEVKET SÜREYYA AYDEMİR (1897 - 1976)

1897 yılında Edirne'de doğdu. Kendi yaşam öyküsünü "**Suyu Arayan Adam**" adlı kitabında anlattı.

"**Toprak Uyanırsa**" adlı romanında bir Anadolu köyünün, bir aydının öncülüğüyle kalkınmasını anlattı.

Atatürk, İsmet İnönü, Enver Paşa, Adnan Menderes gibi yakın tarihin önemli kişiliklerinin yaşam öykülerini anlattığı eserlerinde, kahramanlarının ayrıntılı öyküleriyle birlikte Türk toplumunun geçirdiği değişimleri ve yaşanan olayları da dile getirdi.

Yapıtları:

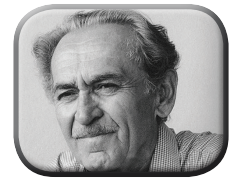
Roman: Suyu Arayan Adam, Toprak Uyanırsa

Biyografi: Tek Adam, Menderesin Dramı, İkinci Adam, Makedonya'dan Ortaasya'ya Enver Paşa

TALİP APAYDIN (1926)

1926'da Polatlı'da doğdu.

Edebiyata şiirle başlayan Apaydın yoğun bir duygusallıkla toplumcu şiirler yazdı. Daha sonra öykü ve romana yöneldi. Öykü ve romanlarında doğa betimlemeleriyle birlikte insan ilişkilerini de kendi doğallığı içinde ele aldı. İlk şiirleri ve öyküleri Köy Enstitüsü Dergisi'nde yayımlandı. Ayrıca Fikirler, Yeditepe, Beraber, Yeni Ufuklar, Varlık, İmece ve Türk Dili dergilerinde de yazıları, şiirleri yayımlandı.

"**Köy edebiyatı**" akımının temsilcileri arasında yer aldı. Eserlerinde **köylü sürekliliği** ve **sefil durumdadır**.

İlk romanı “**Sarı Traktör**” ile tarımda makineleşme konusuna bir umut olarak yaklaştı. “**Yarbükü**”nde ise köylüler arasında toprak ve su paylaşım ile ilgili çekişmelerin olduğu zorlu yaşam koşullarını anlattı. Sanatçı ayrıca anı, oyun, çocuk edebiyatı türlerinde de eserler verdi.

Yapıtları:

Roman: Sarı Traktör, Yarbükü, Emmioğlu, Yoz Duvar, Tütün Yorgunu, Vatan Dediler

Öykü: Ateş Düşünce, Öte Yakadaki Cennet, Duvar Yazıları, Hendekbaşı, Hem Uzak Hem Yakın

Şiir: Susuzluk

TARIK DURSUN K. (1931 - . . .)

İzmir’de doğdu. Toplumcu gerçekçi anlayışla güçlü gözlemleriyle dikkat çeker.

Yalın ve akıcı dille roman ve öyküler yazdı.

Öykülerinde Sait Faik ve Memduh Şevket Esendal gibi sıradan insanların yaşayışlarını anlatan Tarık Dursun çoğunlukla Ege Bölgesi’ni ele almıştır.

Halk kültüründen de yararlanan sanatçının eserlerinde olay fazlaca öne çıkmaz. Kimi yapıtlarında yalnızlık temasını, iç tahlillerle ele almıştır. **Yabanın Adamları** adlı eserinde toplumun değişik sınıflarından kişileri en acınası ele alan sanatçı duygulu ve içli bir dille okurunu etkiler.

36 Kısım Tekmili Birden, Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep adlı eserlerinde ezilen ve aile içi istismara uğrayan genç kızdan Avrupa’ya giden, gitmek için çabalayanlara, aşk yüzünden cinayet işleyip hapse düşenlere dek günümüzün çileli insanlarını halk masallarıyla ilişki kurarak anlatmıştır.

Ömrüm Ömrüm adlı eserinde Avusturya’daki işçileri ele alan sanatçı öykülerinde deneyim ve gözlemlerinden yararlanmış **Vezir Düşü**, **Bahriyeli Çocuk** adlı öykülerinde ve **Rıza Bey Aile-Evi** romanında çocukluk ve gençlik anılarında söz etmiştir.

İnsan Kurdu adlı romanında bir işçinin karısını kaçırınları öldürerek kaçak olması ve karısıyla kaçma umutları olan denize ulaşamayarak yalananmalarını anlatır.

Denizin Kanı adlı eserinde sünger avcılarının çektiklerini ele alır.

Yapıtları:

Öykü: Hasangiller, Vezir Düşü, Güzel Avrat Otu, Sevmek Diye Bir Şey, 36 Kısım Tekmili Birden, Bağrıyanık Ömer ile Güzel Zeynep, Ona Sevdiğini Söyle

Roman: Rıza Bey Aile-Evi, İnsan Kurdu, Sabah Olmasın, Denizin Kanı, Kopuk Takımı, İyi Geceler Dünya

İnceleme-Deneme: Ünlü Sinema Rejisörleri, Edebiyat Üstüne Narin, Ben Unutmadan

YAŞAR KEMAL (1922 - 28 Şubat 2015)

Osmaniye’nin Gökçedam köyünde doğdu. Asıl adı Kemal Sadık Göğçeli’dir. 5 yaşında kan davası nedeniyle babasını yitirdi. Bir kaza sonucu sağ gözünü kaybetti. İlk öğrenimini Adana Kadırlı’da gördü. Ortaokul son sınıfta okulu bırakmak zorunda kaldı. İrgatlık, amelebaşılık, su bekçiliği, arzuhalcilik, öğretmenlik, kütüphane memurluğu, gazetecilik, fıkra-röportaj yazarlığı yaptı.

Edebiyata şiirle, Adana Halkevi dergisinde başladı (1939).

Küçük yaşlarda halk edebiyatına ilgi duydu; saz çalmaya, türkü söylemeye ve destanlar anlatmaya başladı.

Gözleme dayanan ilk öykülerinde konularını **Çukurova ve Çukurova insanından** aldı, bu yöre insanların ekonomik sıkıntılarını ve güç doğa koşullarındaki savaşımını insan-doğa-çevre ilişkisi içerisinde ele aldı, giderek uzun öykülere yöneldi.

1950’li yıllarda, Çukurova’nın geniş biçimde makineleşmeye açılması ve verimli topraklar üzerindeki **ağalar arası rant savaşımının kızışması, bunun yoksul Çukurova köylüsü üzerindeki sonuçları** Yaşar Kemal’in romanlarının **ilk evresinin ana temasını** oluşturmuştur denebilir. Pek çok yapıtında Anadolu’nun efsane ve masallarından yararlanmıştır.

Yaşar Kemal **70'li yılların ortalarından başlayarak yazarlığında yeni bir yönelimin ürünleri olarak nitelenebilecek ürünler vermeye başlar**. Bu romanlarında yazar ilk kez Çukurova dışına çıkarak kenti ve deniz insanını konu edinir.

Yazarın Anadolu insanının sözlü anlatım geleneğinin ürünleri olan destanlardan, ağıtlardan, halk öykülerinden, masallardan, türkülerden ve çağdaş roman tekniklerinden yararlanarak vardığı bireşim ve üslup onu her bakımdan özgün çağdaş sanatçı kimliğine ulaştırmıştır. Kurduğu **imge** ve **mit** dünyası, **benzetmeler**, **betimlemeler**, doğanın tüm yönleriyle anlatımı, kullandığı **dil**, **yerel sözcükler ve deyimler**, **atasözleri**, **yakarışlar**, **sövgüler** onun anlatımını canlı ve etkileyici kılan özelliklerdir.

Yazarın İnce Memed adlı romanı yaklaşık **49 dile çevrilerek yayımlandı**. Diğer romanları da çok sayıda yabancı dile çevrildi; kitaplarının yurt dışındaki baskısı 140'tan fazladır. Bu bağlamda uluslararası bir üne sahip olan Yaşar Kemal ilgili kurum ve kişilerce Nobel Edebiyat Ödülü'ne de aday gösterilmiştir.

Yapıtları:

Roman: Teneke, Beyaz Mendil, İnce Memed, Namus Düşmanı, Ala Geyik, Ölüm Tarlası, Orta Direk, Demirciler Çarşısı Cinayeti, Kale Kapısı, Yer Demir Gök Bakır, Üç Anadolu Efsanesi, Binboğalar Efsanesi, Ölmez Otu, Ağrı Dağı Efsanesi, Çakırcalı Efe, Yusufçuk Yusuf, Al Gözüm Seyreyle Salih, Kuşlar da Gitti, Höyükteki Nar Ağacı, Deniz Küstü, Yağmuncuk Kuşu, Tanyeri Horozları, Kanın Sesi, Bir Ada Hikayesi Dörtlemesi: I. Fırat Suyu Kan Akıyor Baksana, II. Karıncanın Su İçtiği, III. Tanyeri Horozları IV. Çıplak Deniz Çıplak Ada

Öykü: Sarı Sıcak, Bütün Hikâyeler

Röportaj: Yanan Ormanlarda Elli Gün, Çukurova Yana Yana, Peri Bacaları, Bir Bulut Kaynıyor, Allahın Askerleri

Fıkra - deneme: Taş Çatlasa, Baldaki Tuz, Ağacın Çürüğü

Çocuk Kitabı: Filler Sultanı ile Kırmızı Sakallı Topal Karınca

İnce Memed

Romanda Cumhuriyet'in ilk yıllarında köylüyü inim inim inleyen Abdi Ağa'nın zulmüne dayanamayıp köyü terk eden, işi eşkıyalığa kadar götürüp Abdi Ağa'yı öldüren İnce Memed anlatılır.

Yer Demir Gök Bakır

Borçlu köylüler bir gün Adil Ağa'nın kapılarına dayanmalarından korkarak ermiş gözüyle baktıkları Taşbaş'a sığınır- lar. Tüm hastalıkları ve her şeyi bir dokunuşuyla iyileştireceğine, düzeltereceğine inandıkları **Taşbaş** adlı kişi anlatılır. Taşbaş, onlar için peşine takıldıkları bir "umut"tur. Taşbaş köylüleri bu düş dünyasından kurtarmak için uğraşır. Bunu başaramaz. Bir süre sonra Taşbaş da köylülerin tuzağına düşüp kendini gerçek bir ermiş gibi görmeye başlar.

Allahın Askerleri

Kitap, sokak çocukları ile yapılan sekiz röportajı içermektedir. Bu röportajlar salt aktarımdan çok Yaşar Kemal'in röportaj yaptığı çocuklarla ilgili gözlemlerini içerir. Bu yolla yazar röportajlara bir gerçek-öykü özelliği de katmaktadır.

Al Gözüm Seyreyle Salih

Karadeniz'in kıyı kasabalarından birinde, Salih adında, bir baltaya sap olamadığı söylenen bir çocuğun, yalnızca ilginç bulduklarını, kasaba insanlarını, çalışanlarını izleme öyküsüdür.

Aşağıda parçada boş bırakılan yerleri / epik / düş / özgünlük / şiirsel / doğayla / dış / etkileyici / kavramlarla tamamlayınız.

Anlatımındaki “düşle gerçeği, insanı iç içe” vermedeki başarısından kaynaklanmaktadır. Yarattığı dünyanın görünümünü bir biçimde çizer. üslubu, olağanüstü gücü, modern romanla anlatım biçimlerini başarıyla bağdaştırması onu özgün kıldığı kadar güçlü de kılan özelliklerdir.

Örnek

Aşağıdakilerden hangisi Yaşar Kemal'in yapıtlarından biri değildir?

- A) Ağrı Dağı Efsanesi B) İnce Memed C) Yer Demir Gök Bakır
D) Bereketli Topraklar Üzerinde E) Orta Direk

Örnek

Aşağıdakilerin hangisine bir bilgi yanlışı vardır?

- A) Kemal Bilbaşar'ın ünlü eseri *Cemo*, Şeyh Sait Ayaklanması sırasında, Doğu anadolu'daki ağa-kul-devlet üçgeni içindeki ilişki ve çatışmalar üzerine kurulmuştur.
B) Necati Cumalı'nın *Tütün Zamanı* adlı romanında Cemal ile Zeliş'in aşkı çevresinde Batı Anadolu'daki tütün ekicilerinin kendi aralarındaki sevgileri, yalnızlıkları, umutları, toprağa bağlılıkları vb. trajik bir şekilde hikâyeleştirilmiştir.
C) Sabahattin Ali'nin ilk romanı *Kuyucaklı Yusuf*'ta Anadolu'da çürümüş, parasal gücün yönlendirdiği adalet mekanizmasının bireysel isyanları oluşturması anlatılır.
D) *Bir Düşün Gecesinde*, 1970'li yıllarda Türk toplumunun genel bir tablosunu sunan Adalet Ağaoğlu; dönemin farklı görevlerde bulunmuş, farklı dünya görüşlerine sahip tiplerini bir düğünde buluşturur.
E) Kemal Tahir, *Esir Şehrin İnsanları*'nda Osmanlı Devleti'nin kuruluş dönemini anlatmıştır; olaylar 1290 yılında iki aylık süre içinde geçer.

2014 - LYS

c) Bireyin İç Dünyasını Esas Alan Yapıtlar

Bireyin iç dünyasına yönelerek psikolojik tahlillere yer veren ilk romanları Servetifünun Dönemi'nde Mehmet Rauf ve Halit Ziya yazmıştır. Sosyal bilimler ve davranış bilimlerinin gelişmesi bireyi kuşatan çevrenin ve ilişkilerin insan ruhuna etkisini işleyen romanlar yazılmasına neden olmuştur. Peyami Safa, Ahmet Hamdi Tanpınar, Samiha Ayverdi, Tarık Buğra, Mustafa Kutlu... bu anlayışla ürün veren sanatçılardır.

ABDÜLHAK ŞİNASİ HİSAR (1888 - 1963)

İstanbul'da doğdu. Yazı yaşamına mütareke yıllarında çeşitli gazete ve dergilerde şiir ve eleştiriler yayımlayarak başladı. Adını "**Fahim Bey ve Biz**" adlı romanıyla duyurdu. Daha çok anılarıyla ön plâna çıktı. Yapıtlarında, eski İstanbul'un yaşam biçimini, geçmişe duyduğu özlemi şiirsel bir üslupla anlattı.

Yapıtları:

Roman: Fahim Bey ve Biz, Çamlıca'daki Eniştemiz, Ali Nizami Bey'in Alafrangalığı ve Şeyhliği

Anı - Deneme: Boğaziçi Mehtapları, Boğaziçi Yalıları, Geçmiş Zaman Köşkleri, Geçmiş Zaman Fıkraları

HALİKARNAS BALIKÇISI (1886 - 1973)

Girit'te doğdu. Halikarnas Balıkçısı'nın asıl adı Cevat Şakir Kabaağaçlı'dır. Halikarnas, bugünkü Bodrum'un Antik Çağ dönemindeki adıdır.

Kurtuluş Savaşı sırasında yazdığı bir yazı nedeniyle Bodrum'a sürgün edildi. Daha sonra affedildi ancak Halikarnas Balıkçısı çok sevdiği Bodrum'dan ayrılmadı. Ege Bölgesi'nin tarihsel arka planından esinlenerek çok sayıda hikâye, roman ve deneme yazdı.

Konularını Ege Bölgesi ve Akdeniz Bölgesi kıyı ve açıklarında gelişen, denize bağlı olaylardan çıkardı. İçinde yaşadığı, en küçük ayrıntılarına kadar bildiği **özgün ve asi denizi, kaderleri denizin elinde olan balıkçıları, dalgıçları, sünger avcılarını ve gemileri zengin bir terim ve mitoloji hazinesi ile güçlenerek denize karşı sonsuz bir hayranlıktan gelen şiirli, yer yer aksayan ama sürükleyip götüren bir anlatımla hikâye ve romana geçirdi.**

Yapıtları:

Roman: Aganta Burina Burinata, Ötelerin Çocuğu, Uluç Reis, Turgut Reis, Deniz Gurbetçileri

Hikâye: Merhaba Akdeniz, Ege Kıyılarında, Ege'nin Dibi, Yaşasın Deniz, Gülen Ada, Ege'den, Gençlik Denizlerinde, Dalgıçlar, Parmak Damgası

Anı: Mavi Sürgün

MEHMET SEYDA (1949 - 1986)

İstanbul'da doğdu. Ses, Tan, Yeni Adam, Yedigün, Yeni Edebiyat (1938) dergi ve gazetelerinde çıkan hikâyelerinden sonra uzun süre sanat çevrelerinde görünmeyen Seyda, Gece Postası, Akşam, Zafer gazetelerinde takma adlarla otuza yakın roman yayımladı. **Ne Ekersen** romanının Cumhuriyet gazetesinin (1957-58) Yunus Nadi Roman Armağanı'nda üçüncülük kazanmasından sonra yeniden sanat dergilerine döndü. Sürekli olarak Yelken, Yeditepe, Dost, Yeni Dergi, Yeni Ufuklar, Güney, Varlık, Türk Dili dergilerinde yazdı (1958 - 1980). İlk çalışmalarında "**gerçekçilere özgü gözlemci ve betimleyici yöntemlerle hikâyelerinde kömür bölgesi insanlarını**" yansıttı. Daha sonra davranış psikolojisine dayanan çözümlene çabasıyla büyük şehrin, aile, töre ve toplum bağlarından kopmuş; başka bağlara ve kişisel disipline ve değer ölçülerine ulaşamamış yalnız kişilerini işledi. Romanlarında büyük bir ailenin, belirli kişilerini, iki çağ arasında çöküş koşulları içinde çocukluktan başlayarak yürüyen yaşam serüvenleriyle birlikte **kişiliklerine ve durumlarına yansıyan, derinlerine işleyen ruhal çözümlerinin altında yürüyen toplum evrimini de göstermeye çalıştı** (Tahir Alangu).

Yapıtları:

Roman: Yaş Ağaç, Ne Ekersen, Bir Gün Büyüyeceksin, Köroğlu Destanı, Sultan Döşeği, İhtiyar Gençlik, Nemrut Mustafa, Süeda Hanımın Ortanca Kızı, İçe Dönük ve Atak, Yanartaş, Şeytan Çekiçleri, Gerçek Dışı, Ölümsüz Dostluk, Bastıbacak Ermiş

Öykü: Oyuncakçı Dükkânı, Beyaz Duvar, Zonguldak Hikâyeleri, Başgöz Etme Zamanı, Garnizonda Bir Olay, Anahtarıcı Salih, Kör Şeytan, Şehzadenin Başıdır, Çikolata, Düşleme Oyunu

Deneme: Bir Acıdan

Anı: Çocukluk Yılları, Deli Ali

MUSTAFA KUTLU (1947 - . . .)

Erzincan'da doğdu. Sanat yaşamına resim ve şiirle adım atan Mustafa Kutlu, sonradan yazar olmaya karar verdi. Hareket dergisinde hikâye ve desenleri yayımlandı. Hareket'te yayımlanan ilk hikâyesinin adı "**O**"dur. Kutlu'nun hikâyeleri, desenleri ve diğer yazıları Hareket'in yanı sıra, Düşünce, Hisar, Türk Edebiyatı, Yönelişler gibi dergilerde de yayımlandı.

1990 yılında bazı arkadaşlarıyla Dergâh dergisini çıkardılar. Bir taraftan dergi ve yayınevi işlerini yürütürken bir taraftan İstanbul'u gezdi. Bu gezilerdeki izlenimlerini "**Şehir Mektupları**" adıyla yayımladı.

İlk hikâyelerinde **romantik bir Anadoluculuk** izleyen sanatçı, ilk kitabından sonra **bireycilikten toplumsuluğa geçti**. Bu hikâyelerinde daha çok, köy ve kasaba insanların günlük endişelerini ve sevinçlerini konu aldı.

Köy-kent ikilemini gündeme getirerek yaşanan sorunların nedenlerini köy-kent karşıtlığı üzerinde yapılandırdı. Sonraki hikâyelerinde ise sanayileşmenin ve ticari yaşamın getirdiği **para hırsı, zengin olma arzusu, tüketim çılgınlığı** gibi sorunlara parmak bastı.

Cumhuriyet Dönemi Türk hikâyeciliğine yerli bir hava getirdi, **İslami bir yorumla** aktardığı hikâyelerine Türk kültürüne ilişkin duyarlılıkları yansıttı. Biçime ve ahenge çok önem veren Kutlu'nun eski edebiyatımızda görülen "**kıssa**" geleneğine dayanan hikâyeler dizisi oluşturduğunu izliyoruz.

Mustafa Kutlu beşlemesi olarak bilinen **Yokuşa Akan Sular, Yoksulluk İçimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Bu Böyledir, Sır**" adlı kitaplarında bu tarzı giderek geliştirdi.

Son yıllarda her yıl yeni bir hikâye kitabı çıkarmaya başladı. Bu kitaplar genellikle uzun hikâye tarzındadır.

"**Mavi Kuş, Uzun Hikâye, Beyhude Ömrüm, Rüzgârlı Pazar, Chef, Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı**" bu yeni dönemin ürünleridir. Yalnız "**Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı**", bir karakter olarak Mustafa Kutlu'nun bugüne kadar yazdığı toplumsal yanı ağır basan eserlere göre, bireyi öne çıkararak, neredeyse tek kahramanlı bir hikâyedir.

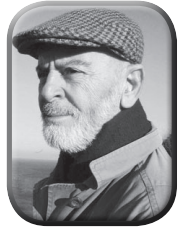
Yapıtları:

Hikâye Kitapları: Ortadaki Adam, Gönül İşi, Yokuşa Akan Sular, Yoksulluk İçimizde, Ya Tahammül Ya Sefer, Bu Böyledir, Sır, Arka Kapak Yazıları, Hüzün ve Tesadüf, Mavi Kuş, Rüzgârlı Pazar, Bu Böyledir, Uzun Hikâye, Beyhude Ömrüm, Chef, Tahir Sami Bey'in Özel Hayatı

İnceleme - deneme: Sabahattin Ali, Sait Faik'in Hikâye Dünyası, Şehir Mektupları, Akasya ve Mandolin

Mavi Kuş

Sinemaya da aktarılan "Mavi Kuş" bir yol hikâyesidir. Yapıtta, ellili yılların Türkiye'sinden sinemaya uygun bir kesit yansıtılıyor. Kitap tek bir metinden oluşan bir uzun hikâyedir. Yapıtta Anadolu'nun ücra bir kasabasında bir eski otobüs, otobüsü dolduran her kesimden insanlar ve civardaki tren istasyonuna yapılan bir yolculuk anlatılmaktadır.

Örnek

Mustafa Kutlu'nun hikâye boyutunun zorlayan ilk hikâyesidir. Hikâyede annesini kaybeden bir çocuğun babası ile yaşadığı uzun, çalkantılı, dokunaklı bir serüveni dile getiriyor. Baba daha düzenli bir yaşam kurmasını istediği oğlunu büyük şehre gönderir, ancak kader genç adamı tıpkı babasının yürüdüğü yolun başına getirir. Adalet duygusunu sürekli vurgulayan sanatçı hikâyede anlatımı öne çıkaran bir üslup (meddah üslubu) kullanmıştır.

Bu parçada sözü edilen eser aşağıdakilerin hangisidir?

- A) Ortadaki Adam B) Uzun Hikâye C) Hüzün ve Tesadüf
D) Tahir Sami Beyin Özlenen Hikâyesi E) Yokuşa Akan Sular

OKTAY AKBAL (1923 - . . .)

İstanbul'da doğdu. İlk gerçekçi yazarlarımızdan Ebubekir Hâzım Tepeyran'ın torunudur. Bir süre İstanbul Üniversitesi Hukuk ve Edebiyat fakültelerinde okudu. Yükseköğrenimini yarıda bırakarak kendisini yazın dünyasına verdi. Bir yıl Servetifünun – Uyanış dergisinin sekreterliğini yaptı, daha sonra Milli Eğitim Bakanlığı Tercüme Bürosunda görev aldı. Vatan gazetesinde sanat, edebiyat, kitap tanıtma yazıları yayımladı (1951–56). Vatan'da, Cumhuriyet'te, Barış'ta Cumhuriyet'te fıkra yazarlığı yaptı. Savaşın yarattığı bunalımlar karşısında orta tabaka insanının yaşamına özgü acıları, yoksunlukları, küçük serüvenleri işleyen öykülerden oluşan ilk kitabı **Önce Ekmekler Bozuldu** ilgiyle karşılandı. Daha bu döneminde anlatıma özgü kazanımlar elde eden Akbal, bir yanda Sabahattin Ali'nin, öte yanda Sait Faik'in temsil ettiği iki uç arasından kişiliğini koruyarak çıkmayı bildi. 1950'lerden sonraki yapıtlarında temel olarak **anılar, düş kurmalar, iç diyaloglar ve çağrışımlarla bireyin dünyasını kurma özelliğine bağlı kaldı**. Günlük yazılarında hızla değişen toplumun sorunlarına **kemalist** öğretisi ışığında çözüm getirmeye çalışan bir yazar olarak görüldü.

Yapıtları:

Roman: Suçumuz İnsan Olmak, Garipler Sokağı, İnsan Bir Ormandır, Düş Ekmeği, Yeşil Ev

Öykü: Önce Ekmekler Bozuldu, Akşam Kuşları, Aşksız İnsanlar, Bayraklı Kapı, Berber Aynası, İstinye Suları, Bizans Definesi, Bulutun Rengi, Yalnızlık Bana Yasak, Hey Vapurlar Trenler, Lunapark

Deneme: Geçmişin Kuşları, Temmuz Serçesi, Ölümsüz Oyun, Konumuz Edebiyat

Anı: Şair Dostlarım, Anı Değil Yaşam, Anılarda Görmek, Cüce Çeşme Sokağı Nerde, Kırmızı Tenteli Tramvay, Babıali'de 50 Yıl

Çocuk kitabı: Dondurmalı Sinema, Yeşil Ev

Tarih: Atatürk Bir Gün Gelecek

Gezi: Hiroşima'lar Olmasın

PEYAMİ SAFA (1899 - 1961)

İstanbul'da doğdu. Felsefe, tıp, tarih, resim, müzik, sosyoloji, psikoloji gibi alanlarda oldukça yetişkin, çok yönlü bir yazardır.

Düz yazı türlerinin hemen hepsiyle yazmış olmasına karşın özellikle romanlarıyla anımsanır.

Açık, kolay anlaşılır, kısa cümleli ama kapsamlı ve etkili bir anlatımı vardır. Olaydan çok ruh çözümlemelerinin öne alındığı romanlarında toplumsal değişimlerin yol açtığı bunalımları, ahlak çöküntülerini, çatışmaları işledi. Sonraları felsefi arayışlarında **mistisizmin egemen olduğu karamsar bir anlayışla bireyin dünyasını çözümlemeye çalıştı**. Kimi romanlarını **Server Bedii** takma adıyla yazmıştır.

En ünlü yapıtı olan **Dokuzuncu Hariciye Koğuşu** kendi yaşamından izler taşımaktadır. Romandaki kahramanın adı yoktur. Bu roman bireyin psikolojisini çözülemeye çalışan bir yapıttır. **Fatih-Harbiye** adlı romanında ise Doğu ve Batı Uygarlığı arasındaki bocalayışımızı dile getirmiştir.

Yapıtları:

Roman: Dokuzuncu Hariciye Koğuşu, Sözde Kızlar, Mahşer, Bir Akşamı, Şimşek, Fatih Harbiye, Matmazel Noralya'nın Koltuğu, Canan, Bir Tereddüdün Romanı, Atilla, Cumbadan Rumbaya, Yalnızız, Biz İnsanlar

Hikâye: Bir Mekteplinin Hatıraları, Karanlık Kralı, İstanbul Hikâyeleri, Gençliğimiz

İnceleme - Deneme: Felsefi Buhran, Eleştiri, Mistisizm, Doğu - Batı Sentezi, Sanat - Edebiyat - Tenkit, Türk İnkılabına Bakışlar

Örnek

İç içe geçmiş iki olay zinciri ile – – – –, kişisel değişimleri konu alması bakımından Zehra'nın hatıra defterindeki maceralar bakımından da Mürşit Efendi'nin romanıdır. Çocukluğundan itibaren babası Mürşit Efendi'yi kötü bir insan olarak tanıyan Zehra; hoşgörüsüz, disiplinli, katı kalpli bir öğretmendir. Mürşit Efendi; okulunu bitirdikten sonra idealist bir memur olarak Anadolu'ya gelmiş, anadolu'nun memurları bekleyen çürümüşlüğü içerisinde kaybolmuştur. Kötü bir evlilik yapmış, çok istemesine rağmen çocuklarıyla gereği kadar ilgilenememiştir. Yani kendi iradesi dışında yaşayan bir insan durumuna gelmiştir. İşte bu insanın pişmanlıklar ve çaresizliklerle dolu hatıra defteri, ölümünden sonra kızı Zehra'nın eline geçmiş, böylece Zehra'nın dış dünya ile ilişkisi de yeniden şekillenmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki eserlerden hangisi getirilmelidir?

A) *Dudaktan Kalbe*

B) *Çalıkuşu*

C) *Yeşil Gece*

D) *Acımak*

E) *Miskinler Tekkesi*

2013 - LYS

SAMİHA AYVERDİ (1905 - 1993)

İstanbul'da doğdu. Eserlerinde tasavvuf ve mistisizmi öne çıkarmıştır. Muhafazakar bir yazar olarak toplumdaki değişmelere Tanzimat'tan itibaren karşı çıkmıştır.

Batılılaşma uğruna yapılan değişimlerin aile içi çöküntülere neden olduğunu düşünür.

Açık bir dille yazdığı eserlerinin başkahramanları İslam'ın tevhid inancına bağlı dost, mürşit ya da mistik, softa karakterli kişilerdir.

Eserlerinin ana teması insanların ruhsal dünyalarının aydınlanmasıdır. Eserlerinin **teknik ve anlatım özellikleriyle fazla ilgilenmemiş daha çok vereceği ileti üzerinde yoğunlaşmıştır**. Bu nedenle yazdıkları tezli roman özelliklerine uygundur.

Gözlemci yönü güçlü olan yazarın eserlerindeki kişiler kendi çevresinden tanıdığı insanlardır.

Doğu-Batı, madde-mânâ, dünya-ahiret, günah-sevap, sevgi-nefret, sabır-öfke gibi karşıtlıklar eserlerinde çatışma konusu olarak ortaya çıkar.

Hikâye ve romanları genellikle beklenmedik biçimde biter.

İbrahim Efendi Konağı adlı eseri kendi biyografisiyle yakından ilgilidir. Eserde İbrahim Efendi Konağı'nın çöküşü anlatılır. İbrahim Efendi'nin ölümünden sonra konak kâhyanının yönetimine geçer. İbrahim Efendi'nin kızları ortada kalır. **Mesihpaşa İmamı**, kişinin olaylarla değişmesini psikolojik olarak ele aldığı eseridir. Eserde savaş koşullarının alışkanlıkları bozmasını ve katı bir imamın bu koşullar içinde bir güzelin çekiciliğine kapılarak ruhsal yönden değişmesini ve çevresindekileri başka gözle görmesini anlatır. Eserde İstanbul'un sokak ve camilerinin betimlemesine de yer verilmiştir.

"Dünyanın En Pis Sokağı" eserinde 70'li yılların siyasî mücadeleleri içinde kan davası için yetiştirilen Yılmaz'ın aldığı eğitim sonucunda bundan vazgeçerek yazarlığa yönelmesi anlatılmıştır.

"Osmanlı" romanında, Osmanlı Devleti'nin kurucusu olan Osman Bey'in sorumluluğunu bilen bir devlet adamı durumuna gelişini anlatmıştır. Osman Bey'in çevresinde Osmanlıların Anadolu'daki ilk yerleşme ve kuruluş serüvenleri de yaşantılarıyla birlikte verilmiştir.

Yazarın adını duyurduğu eser "Küçük Ağa" romanıdır. Roman, Kurtuluş Savaşı'nın görünüşünü küçük bir Anadolu kasabasından yansıtmıştır.

Tarık Buğra'nın eserleri şunlardır:

Roman: Küçük Ağa, Küçük Ağa Ankara'da, Siyah Kehribar, İbişin Rüyası, Firavun İmanı, Dönemeçte, Gençliğim Eyvah, Yalnızlar

Etkinlik 6

Aşağıdaki boşlukları uygun biçimde tamamlayınız.

1. Bireyin iç dünyasını anlatan eserler insanın yaşadıklarını eylemlerini farklı bir açısıyla değerlendirmek için davranış bilimleri denen bilimlerden yararlanmış özellikle yönteminin kurucusu sayılan Freud'un görüşlerinden yararlanmıştır.
2. Bireyin iç dünyasını anlatan eserlerde analizi ve bilinç akışı teknikleri ve yöntemleri kullanılmıştır.
3. Bireyin iç dünyasını esas alan yazarlar sürrealist bir yaklaşımla yaslanan sanatsal bir üslubu yeğlerler.
4. Psikolojik eserler de denen bireyin iç dünyasına yönelen eserlerde öncelikle tahlillerine yer verilir.
5. Bireyin iç dünyasını anlatan eserlerde çevre, kişinin durumunu anlatmada önemli malzemelerdendir.
6. Bireyin iç dünyasına yönelik ilk değinmeler Tanzimat Dönemi yazarı Zehra romanında görülür. Bu tarzdaki ilk olgun ürünleri Servetifünun yazarları ve vermiştir.
7. Cumhuriyet Dönemi'nde bu tür eserler çoğalmış, özellikle Mavi Kuş'un yazarı mistik bir anlayışa da yer veren Dokuzuncu Hariciye Koğuşu'nun yazarı ilk sırada gelir.

Örnek

Yazar ilk romanı olan — — — ' da Mussolini İtalya'sında yönetim baskılarına direnen aydınların soylu direnişini dile getirmiştir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Siyah Kehribar B) Gençliğim Eyvah C) Yağmuru Beklerken
D) Firavun İmanı E) Dünyanın En Pis Sokağı

d) Modernizmi ve Postmodernizmi Esas Alan Yapıtlar

1) Modernizm

1950 – 1960 yıllarında yazmaya başlayan Nezihe Meriç, Yusuf, Atılgan, Vüs'at O. Bener, Ferit Edgü, Demir Özlü, Onat Kutlar, Erdal Öz, Adnan Özyalçın gibi sanatçıların başını çektiği; varoluşçuluk, gerçeküstücülük gibi çağdaş akımlarla Fransız yeni romanının "**bilinç akışı**" tekniğinin etkilerini taşıyan bir anlayışın gerçekçiliğe yeni bir yorum getirdiği anlayıştır.

Modernizm çağdaş kapitalist ilişkilerin eskitip atmaya yönelik tüketim çılgınlığı; ilişkilere de yansıyor **güvensiz, geçici, çıkara dayalı ilişkilerin bunaldığı, yalnızlaştırdığı insanı; bu insanın düzene tepkisini dile getiren bilinç akışının öne çıktığı, gelenek ve yerleşik değerlerin bu anlayışla yeniyeye ve çağdaşa uydurulduğu başlı başına bir akım denemeyecek anlayışa "modernizm" denmiştir.**

Modernist romanlarda **bireyin yaşadığı topluma yabancılaşması, var olma sorunu, aşkın anlamsızlığı, kadın erkek arasındaki kopukluk, yalnızlık, anlamsızlık ve bireyselleşme** gibi temalar işlenmiştir.

Ele aldıkları temalar ve konuyu işleyiş tarzları, **hem yazarda hem de okurda felsefik bir alt yapı, bir hazırlık gerektirir**, bu nedenle modernist roman **seçkin** bir edebiyat anlayışına dönüşmüştür.

Modernist sanatçı kendini için kurduğu dünyasında olabildiğince **özgür ve özgün** olmak ister. Çünkü dış dünyada insanın nasıl yaşayacağı, davranacağı, düşüneceği belli kurullarla sınırlandırılmış ve insan üretim sürecinin basit ve mekanik bir parçası olmuştur.

Olay örgüsü ve eylem modernist romanlarda yerini **durağanlığa** bırakmıştır. Çünkü bu romanlarda asıl anlatılmak istenen **bireyin iç dünyasıdır**. Olay motifleri bireyin iç dünyasını anlatmakta silik birer motif olarak kullanılır.

Modernist romanda zaman kurgusunun ileriye doğru akışı durdurulmuş, **dün-bugün-yarın zinciri kırılmıştır**. Zaman, roman kişinin bilincine, hatırlamalarına göre biçimlenir. Romanda anlatılan şimdiki zaman, daraltılır ve roman kişinin geçmiş-bugünü-yarını arasındaki zamanda geriye ve ileriye doğru sıçramalar yapılır. Türk edebiyatında **Adalet Ağaoğlu'nun Ölmeye Yatmak** romanı da böyle bir bilinç zamanı esas alınarak yazılmıştır.

Bireyin iç dünyasının önem kazanması romanda mekân ögesini de ikinci plana atar. Modernist romanlarda **mekân ya hiç önemsenmez ya da mekâna sembolik bir anlam yüklenir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın Saatleri Ayarlama Enstitüsü'nde Abdüselam Bey'in konağı, Yusuf Atılgan'ın Anayut Oteli'ndeki otel bembolik anlam taşımaları bakımından önemli mekânlardır.**

Realist romanın da kullandığı **iç konuşma** tekniği geliştirilmiş, bireyin iç dünyası okura, roman kişinin iç konuşmalarıyla birinci ağızdan anlatılmıştır. Sürrealist sanatçıların bulduğu ve modernist romana kadar yalnız şiirde uygulanmış olan **bilinç akışı**, bir anlatma tekniği olarak modernist romanda kullanılmıştır.

Örnek

Aşağıdakilerden hangisi modernizmi esas alan yapıtların belirleyici özelliklerinden biri değildir?

- A) Okurların merak duygusunun kamçılanması amaçlanır.
- B) Yaşamın çok boyutlu ve kavranması zor gerçeklerden oluştuğu savunulur.
- C) Anlatıcı, büyük ölçüde birey bilinciyle kendi "ben"ini öne çıkarır.
- D) Topluma ait değerleri yansıtmaya amacı yoktur.
- E) Anlatılanlar kişilerin iç dünyasının süzgecinden geçirilerek verilir.

2010 - LYS

2) Postmodernizm

Postmodern edebiyat anlayışı, bütün modernite süreciyle birlikte özellikle modernist romanın değer yargılarını olumsuzlayarak oluşmuştur.

Modernist edebiyat akla ve mantığa dayanan sanat algılarına bir başkaldırı olmuş, bunun yerine kişiden kişiye değişen ve birey odaklı bir sanat algısı oluşmuştur. Postmodernist sanatçılar, modernist edebiyatın bu yıkıcı ama kurallaştırarak yeniden yapıcı tutumlarını eleştirmiş, **göreceli, aynı bireyde dahi değişmesi her an olanaklı olan kişisel karar ve beğenileri savunmuştur.**

Postmodern edebiyatta **yerellik** son derece önemlidir. Bu sanatçılar her türlü **evrensel algıya** ve **kurallaştırıcı eğilime baştan karşıdır.** Bunlara göre kuşkuyla yaklaşılmayacak hiçbir evrensel değer yoktur. **İyi-kötü, güzel-çirkin, biz-siz, dost-düşman, değerli-değersiz** gibi ikilemler ve yaftalamalar insanları tartışmaya hatta savaşa sürüklenmekten başka bir anlam taşımaz.

Postmodernist sanatçılar, bilimsel ilerlemenin sonuçlarından da pek memnun değildir. Ona göre **bilim yüzünden insanın özgürlük alanı daralmıştır.** Bu nedenle eserlerini XX. ve XXI. yüzyılın teknolojik dünyasında oluşturuyor olmalarına karşın yüzlerini genellikle tarihe dönmüşlerdir.

Postmodernistler, modernist edebiyatın seçkin tavrının karşısına **popart** adı verilen popüler sanat anlayışını çıkarır. Popart zamanla eğitim düzeyi düşük grupların beğenisine yönelik, hızla üretilip aynı hızla tüketilen ürünlerin sunulduğu bir endüstri dalına dönüştü.

Postmodern sanat anlayışında sanatçının özgün olmak iddiası yoktur. Zaten şimdiye kadar her şey söylenmiştir. Sanatçı, **metinlerarasılık** tekniğini kullanarak daha önceden oluşturulmuş metinleri ustaca bir araya getiren ve okura bu yolla okuma hazzı veren kişidir. Orhan Pamuk'un **Kara Kitap**'ında okur, Orhan Pamuk kurgusuyla tanışırken alt okumada Mevlana'ya ve tasavvufa, dili kullanım tekniği bakımından Tanpınar'a, toplumun benimsediği ezberci değer yargılarına karşı geliştirilen alaycı tutumla Oğuz Atay'a gider. Metinlerarasılığı başarıyla kullanan Elif Şafak'ın özellikle **Pinhan**'ında benzer bir yapı vardır. Pinhan okunurken yüzyıllardır anlatılan kıssalar, tasavvufi hikâyeler ve tasavvuf öğretileri hem anımsanır hem de bunların birleşiminden oluşturulmuş kurgusal bir metni okumanın hazzı yaşanır. Okur, hiç bilmediği bir dünyayı anlamaya çalışırken satırlar arasında kaybolup gitmez.

Postmodern roman **ironi, dil oyunları, keyfilik, uyumsuzluk, alaycılık, parçalanmışlık, pastiş, parodi, üst-kurmaca, kolaj, söylem çoğulculuğu** gibi teknik ve yaklaşımlara dayanır.

Postmodern edebiyatın Türkiye'deki en önemli temsilcileri **Orhan Pamuk, Elif Şafak, İhsan Oktay Anar, Metin Kaçan, Süreyya Evren, Murat Gülsoy** ve romanını oluştururken kullandığı teknikler açısından **Oğuz Atay**'dir.

Modernist Roman ve Öykü Yazarları**ADALET AĞAOĞLU (1929 - . . .)**

Ankara'da doğdu. İlk yazıları ulus gazetesindeki tiyatro eleştirileridir. Daha sonra edebiyat çalışmalarını şiirle ve oyunla sürdürdü.

Yazar 1970'lerden başlayarak toplumsal değişime koşutluk içinde roman ve öykü yazarlığına yönelerek bu alanda da önde gelen bir yer edinmiştir. İlk romanı **Ölmeye Yatmak**, ilk öykü kitabı da **Yüksek Gerilim**'dir. Romanlarında genellikle aydınların sorunlarını ve ilişkilerini ele alan yazarın öykülerinde daha bir konu çeşitliliği gözlenmektedir. İlk romanı **Ölmeye Yatmak**'ta, Cumhuriyet Dönemi'nin egemen ideolojisinin küçük burjuva toplumsal kesimler üzerindeki etki ve tutarsızlıklarını işlemiştir. Bu romanında yazar toplumcu bilimsel bir bakış açısı sergilemektedir. Yazar daha sonra "**Ölmeye Yatmak, Bir Düşün Gecesi** ve **Hayır**"... adlı romanlarını "**Dar Zamanlar**" üçlemesi olarak tanımlamıştır.

Eserlerinde toplumun çalkantılı dönemlerini ve bu dönemlerin bireyler üzerindeki etkilerini ele aldı.

Eserleri hem konularıyla hem biçimsel yönüyle dikkat çekti.

Geriye dönüşler, iç monologlar bilinç akışı gibi çağdaş tekniklerden yararlandı. Modernizmin dikkat çeken yazarlarından biri oldu. Ayrıntıları yakalamada oldukça başarılı oldu.

Yapıtları:

Roman: Ölmeye Yatmak, Fikrimin İnce Gülü, Bir Düşün Gecesi, Yaz Sonu, Üç Beş Kişi, Hayır, Ruh Üşümesi, Romantik Bir Viyana Yazı

Öykü: Yüksek Gerilim, Sessizliğin İlk Sesi, Hadi Gidelim, Hayatı Savunma Biçimleri

Oyun: Evcilik Oyunu, Çatıdaki Çatlak, Sınırlarda, Tombala, Kendini Yazan Şarkı, Duvar Öyküsü, Çok Uzak-Fazla Yakın

Anı: Göç Temizliği, Gece Hayatım

ALEV ALATLI (1944 - . . .)

İzmir'de doğdu. Romanlarıyla tanınır ancak çeviri ve incelemeler de yapmıştır. Romanlarında **ütopik** özelliklere, **içsel** çatışmalara, **siyasi** olaylara yer vermiştir. Uzun ve devrik cümleleri sıkça kullanması, her dilden sözcüğü kullanması eserlerinin akıcılığını ve anlaşılabilirliğini etkilemiştir.

Eserlerinde **bilinç akışı** ve **farklı anlatım tekniklerine** yer vermiştir.

Yaseminler Tüter mi Hala? adlı eserinde Kıbrıslı Eleni ile Arif Tahsin'in evlilik serüvenini anlatır.

Or'da Kimse Var mı? adıyla yayımladığı dörtlemesinde yerleşmiş geleneksel değerler ile aydınların çatışmasını ele alır.

İşkenceci adlı romanında 12 Mart, 12 Eylül öncesi siyasal olayları işler. Eserde, toplumu sömüren çıkarıcı kesimlerin iç dünyasını anlatırken "işkence, baskı, haksızlık bitsin dediğimiz hâlde işkenceyi yapan yine bizler oluyoruz." mesajını vermeye çalışır.

Nuke Türkiye adlı eserinde sağ-sol diye birbirinden ayrılan kesimlerin birbirini tanımadıkları için aralarında bir iletişim kesikliği olduğunu alaycı bir dille ele alır.

Yapıtları:

Roman: Yaseminler Tüter mi Hala?, İşkenceci, Kadere Karşı Koy, Or'da Kimse Var mı? Schrödinger'in Kedisi, Gogol'un İzinde

İnceleme-Deneme: Aydın Despotizmi, Eylül, Hayır Diyebilmeli İnsan, Yorumsuz

AYŞE KULİN (1941 - . . .)

İstanbul'da doğdu. Çeşitli gazete ve dergilerde editör ve muhabir oldu. Uzun bir süre televizyon, reklam ve sinema filmlerinde sahne yapımcısı, sanat yönetmeni ve senaristlik görevleri yaptı.

Dokümanter, biyografik romanları ile dikkat çekti. Dokümanter, biyografik romanı **Adı Aylın** ve Arnavutluk'taki savaşı konu olan aktüel romanı **Sevdalinka** ile ünlendi. Romanları televizyona dizi olarak uyarlandı.

Yalın ve akıcı üslubundan dolayı büyük övgü alan yazar, biyografik eserleri ve romanlarıyla geniş kitlelerin okuduğu bir yazar oldu. Kitaplarından birçoğu senaryolaştırılıp beyaz perdeye aktarıldı. 1996 yılında Münir Nureddin Selçuk'un yaşam öyküsünü anlattığı biyografik çalışması **"Bir Tatlı Huzur"** adlı kitabı yayımladı. Yine aynı yıl **"Foto Sabah Resimleri"** adlı öyküsüyle Haldun Taner Öykü Ödülü'nün sahibi oldu. 1997'de okuyucuyla buluşan **"Adı**

Aylin" adlı biyografik romanı ile İstanbul Üniversitesi İletişim Fakültesi tarafından yılın yazarı seçildi. 2001 yılında yayımladığı **"Köprü"** romanında Erzincan Valisi'nin yaşam öyküsü çerçevesinde doğu illerimizde yaşanan dramın kökenleri ve Cumhuriyet tarihi içindeki nedenlerini ele alan Ayşe Kulin, 2002 yılında **"Nefes Nefese"** romanını yayımladı. İkinci Dünya Savaşı sırasında yüzlerce Yahudi'yi soykırımdan kurtaran Türk diplomatlarının kahramanlıklarını bir aşk öyküsü ile birlikte işlediği bu romanından sonra aynı yıl içinde **"Kızıl Bir Gül Gibi"**yi yazdı.

Yapıtları:**Öykü:** Güneşe Dön Yüzünü, Geniş Zamanlar, Foto Sabah Resimleri**Roman:** Bir Tatlı Huzur, Adı Aylin, Sevdalinka, Füreya, Nefes Nefese, Gece Sesleri, Bir Gün, Köprü**Otobiyografi:** Babama,**Deneme:** İçimde Kızıl Bir Gül Gibi**Örnek**

Bu kitap, kökleri Giritli Deli Mustafa Naili Paşa'ya kadar uzanan bir ailenin kızı olan Aylin Devrimel'in fırtınalı yaşamını anlatır. Kitabın yazarı, Aylin Devrimel'in akrabası ve çocukluk arkadaşıdır. Sanatçı, bu sıra dışı kadının yaşamını yakından izlemiş ve ölümünden sonra bu yaşam öyküsünü yazmıştır.

Bu parçada kahramanın akrabası olan yazar aşağıdakilerden hangisidir?

A) Ayşe Kulin

B) Elif Şafak

C) Alev Alatlı

D) Buket Uzuner

E) Adalet Ağaoğlu

BİLGE KARASU (1930 - 1995)

İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde okudu. Seçilmiş Hikâyeler, Forum, Dost, Türk Dili (1950-70) dergilerinde yazdı. Bireyin içsel sorunlarının ağır bastığı hikâyelerinde başarılı tekniğiyle usta bir anlatımcı olarak gözüktü.

1950 kuşağı öykücülerinde, **bireyin sorunlarına ağırlık veren, onun günlük yaşamındaki açmazlarını derinlemesine işleyen bir yazar olarak öne çıktı.** Sevgi, dostluk, yalnızlık, tutku, inanç / inançsızlık, korku ve ölüm gibi kavram ve temalardan hareketle çağrışımlara yaslanan, eğretilme ve simgelerden bolca yararlanan bir dil aracılığıyla kendine özgü bir üslup geliştirdi. Gerek söz diziminde denediği yeni olanaklar, gerekse dilin yapısı yönündeki araştırma ve önerileriyle anlatımın sınırlarını zorladı. "Metin" olarak adlandırdığı kimi ürünlerde **resim ve müziğin açılımlarını düzyazıya taşıdı.** Edebiyatla felsefenin belirli bir denge içinde rahatlıkla kaynaştığı kitaplarında Türk edebiyatının özgün örneklerini verdiği kabul edildi. Türkiye'de **posmodern** romanın en önemli temsilcisi sayıldı.

Yapıtları:**Öykü:** Troya'da Ölüm Vardı, Uzun Sürmüş Bir Günün Akşamı, Kısmet Büfesi**Roman:** Gece, Kılavuz**Anlatı:** Göçmüş Kediler Bahçesi, Narla İncire Gazel, Altı Ay Bir Güz**Deneme:** Ne Kitapsız Ne Kedisiz, Denemeler I**Mektup:** Haluk'a Mektuplar**Derleme:** Susanlar

Örnek

Aşağıdakilerin hangisinde bir bilgi yanlışı vardır?

- A) Bilge Karasu, Yeni Yalan Zamanlar'da büyük ölçüde kadın sorunlarını somutlayıcı bir tutumla yansıtmaya çalışmıştır.
- B) Romanlarında bilinç akışı, iç monolog gibi yeni anlatım teknikleriyle kendine özgü bir yol bulan Adalet Ağaoğlu'nun ilk romanı, Ölmeyle Yatmak'tır.
- C) Oğuz Atay'ın tutunamayanlar romanı, ele aldığı konu, konuyu işleyiş tarzı ve kullanılan yeni anlatım teknikleri bakımından dikkate değer nitelikler taşır.
- D) Yusuf Atılgan'ın Anayurt Oteli adlı romanı, aynı otelde kâtiplik yapan Zebercet adlı kahramanın ruhsal dünyasının açığa çıkarılması üzerinde şekillenir.
- E) Toplumcu gerçekçi tutumla bireyin iç dünyasına kapanışını birlikte anlatan Haldun Taner, Şişhaneye Yağmur Yağmıyordu, On İkiye Bir Var adlı kitapları ile ödül almıştır.

2010 - LYS

BUKET UZUNER (1955 - . . .)

Ankara'da doğdu. Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Bölümünü bitirdi.

İlk öyküsü "**Efendi**" 1975'te Dönemeç dergisinde çıktı, sonraki öyküleri Varlık, Dönemeç, Türk Dili, Oluşum, Sanat Olayı, Cönk, Gösteri, Gergedan, Argos, Yaşasın Edebiyat gibi edebiyat ve kültür dergilerinde yayımlandı.

1991 yılında yayımladığı ilk romanı "**İki Yeşil Susamuru, Anneleri, Babaları, Sevgilileri ve Diğerleri**" olan kitlelere duyurdu.

Üslubu "**içten, duyarlı ve mizah dolu**" olarak nitelenen Uzuner'in öykü ve romanları, T. S. Halman tarafından **postmodern ve neo - sürrealist olarak değerlendirildi. Kendisini modernizme daha yakın bulduğunu belirten Uzuner'in son romanı Kumral Ada - Mavi Tuna, "bireysel ve toplumsal iç savaş metaforlarıyla bizi iç barışa, içimizle barışmaya"** çağırان yaklaşımıyla olduğu kadar çok sayıda baskı yapmasıyla da edebiyat dünyasının gündemine yerleşti. "**Güneş Yiyen Çingene**" ve "**Yerli Filmlerle Büyümüş Kız Çocuklarından Biri**" adlı öyküleri İngilizceye çevrilerek ABD'de yayımlanan Akdeniz ve Balkan Yazarlar Antolojisi'nde yer aldı. Kitapları yedi dile çevrildi.

"**Mor ve Ötesi**" adlı öyküsüyle 1988 Yunus Nadi Armağanı Öykü Yarışması (mansiyon); "**Balık İzlerinin Sesi**" ile 1993 Yunus Nadi Armağanı Yayınlanmamış Roman Ödülü; **Kumral Ada - Mavi Tuna** ile 1998 İÜ İletişim Fakültesi Roman Ödülü'nü aldı.

Yapıtları:

Roman: İki Yeşil Susamuru Anneleri Babaları Sevgilileri ve Diğerleri; Balık İzlerinin Sesi, Kumral Ada Mavi Tuna, Uzun Beyaz Bulut – Gelibolu, İstanbullular

Öykü: Benim Adım Mayıs, Ayın En Çıplak Günü, Güneş Yiyen Çingene, Karayel Hüznü, Şairler Şehri, İstanbul Blues

Gezi: Bir Siyah Saçlı Kadının Gezi Notları, Şehir Romantiğinin Günlüğü, New York Seyir Defteri

Otobiyografi: Gümüş Yaz, Gümüş Kız

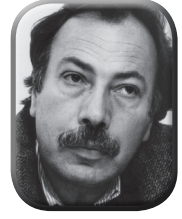
Yapıtları:**Roman:** Bit Palas, Araf, Baba ve Piç, Mahrem, Pinhan, Siyah Süt, Aşk, İskender, Ustam ve Ben**Siyah Süt:**

Siyah Süt, otobiyografik özellik taşıyan ilk kitabıdır, dili öteki romanlarına göre yalındır. Bu romanda gerçek ile kurguyu birleştiren bir üslup kullanmıştır. Deneysel yönü ağır basan Siyah Süt, **kadınlığın, kadınların yaşamının sıkıntılı ve karanlık ama geçici bir dönemini anlatan bir romandır**. Roman, yeni anne olan bir kadının, annelik-yaratıcılık ve kendi yazarlık serüveniyle iç hesaplaşmasını işler.

FERİT EDGÜ (1936 - . . .)

Öykü, şiir, roman, deneme yazarı Ferit Edgü, İstanbul'da doğdu. Yüksek öğrenimine İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi Resim Bölümü'nde başladı. Daha sonra Paris'e giderek öğrenimini orada sürdürdü. Reklamcılık, yayıncılık yaptı.

Yazın yaşamına şiirle başladı. İlk şiiri 1952'de Kaynak dergisinde yayımlandı. Şairler Yaprağı, Mavi, Yeni Ufuklar dergilerinde çıkan şiirleriyle tanındı. Sonra daha başarılı olduğu öykü ve romana yöneldi. Öykü ve romanlarında varlıklı kesim ve aydınların ruhsal bunalımlarını, insanın yalnızlığını, yabancılaşmasını, mutsuzluğunu fantastik bir tutumla, yalın ve temiz bir Türkçeye ele aldı.

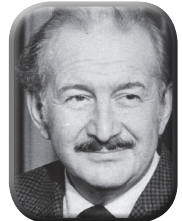
"**Ne yazarsam yazayım, deneme ya da öykü, ya da roman, ben bir yazarım. romancı, öykücü, denemeci nitelermeleri benim için geçerli değil**" diyen Edgü, bütün yapıtlarında insanın yalnızlığını, yabancılaşma duygusunu, mutsuzluğunu yer yer fantastik bir anlatımla ele aldı.

Yazar "**tek bir gerçeğin**" olmadığı görüşünden hareket ederek öykülerinde "gerçeği" çeşitli biçimlerde yansıtmayı denedi. Ele aldığı **kişilerin değişik toplum ve çevre baskıları karşısındaki durumlarını geniş ruhsal çözümlerle işlemeye çalıştı**. Bu anlamda aynı kuşağın diğer öyküçüleri arasında eski yolunu terk etmeyen bir öykücü olarak değerlendirildi. Kaçkınlar, Bozgun, Av ve Bir Gemide adlı kitaplarında bireyin içinde yaşadığı değerler dizgesinden kopukluğundan kaynaklanan felsefi boyutlu bir bunalım izlediğini sürdürdü. Alegori ve bilinçaltından yararlanarak Kafkaesk bir dünyada hiçliği, kendi üzerine kapanan bireyin varlığını derinden kavramak istediğinde, ona temel bulamayışını dile getirdi.

Yapıtları:**Öykü:** Kaçkınlar, Bozgun, Av, Bir Gemide, Çılgılık, Ressamın Öyküsü, Binbir Hece, Doğu Öyküleri, İşte Deniz**Roman:** Eylülün Gölgesinde Bir Yazdı (uzun öykü), Kimse, O**Şiir:** Ah Minel Aşk**Deneme:** Ders Notları, Yazmak Eylemi, Şimdi Saat Kaç**HALDUN TANER (1915 - 1986)**

İstanbul'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve İstanbul Üniversitesi Alman Dili ve Edebiyatı Bölümünü bitirdi.

Edebiyat yaşamına gençlik yıllarında yazdığı skeçlerle başladı. "**Töhmet**" adlı ilk öyküsü 1946'da yayımlandı. 1953'te İstanbul'da düzenlenen bir öykü yarışmasında "**Şişhaneye Yağmur Yağmıyordu**" öyküsüyle birinci oldu. Öykülerinde **bireyin toplumdaki yaşam biçimleri üzerinde durdu**. Bunların aksayan yanlarını mizah öğeleri kullanarak anlattı. Eski ve yeni yaşam biçimi arasında kalmış insanların, sonradan görme zenginlerin yaşamlarını ele aldı. Toplumun değişik kesimlerden seçtiği kişilerin tutarsızlıklarını, çelişkilerini ikiyüzlülüklerini sergiledi. Öykülerinin arka planında da çoğunlukla İstanbul manzaraları oldu. Tiyatrodaki ilk yapıtlarında **dramatik** türün başarılı örneklerini verdi. Ardından **epik tiyatro** denemelerine giriş-

ti. “Keşanlı Ali” adlı oyunu Türk Tiyatrosu’ndaki ilk epik tiyatro örneğidir. Bu oyun Türkiye’nin yanı sıra Almanya, İngiltere, Çekoslovakya, Yugoslavya’nın çeşitli kentlerinde oynandı. Daha sonraki dönemlerde konularını güncel olaylardan alan siyasal-sosyal taşlamaların ağır bastığı oyunlar yazdı.

Geleneksel Türk sanatlarıyla dünya sanatını birleştiren, halk diliyle yazan Haldun Taner, açık ve içten yazdı, kafasına ve kalemine özen gösterdi, ironiyi her zaman kullandı. Halkçılığıyla ve siyasi edebi grupların dışında kalmasıyla sevildi, yapıtları dünya dillerine çevrildi.

Öykü: Yaşasın Demokrasi, Tuş, Şişhane’ye Yağmur Yağıyordu, Ayışığında Çalikuşku, Onikiye Bir Var, Konçınalar, Sancho’nun Sabah Yürüyüşü, Kızıl Saçlı Amazon, Yalıda Sabah

Oyun: Fazilet Eczanesi, Lütfen Dokunmayın, Huzur Çıkmazı, Astronot Niyazi, Ha Bu Diyar, Dün Bugün, Aşk-ı Sevda, Dev Aynası, Yâr Bana Bir Eğlence, Ayışığında Şamata, Hayırdır İnşallah, Haldun Taner Kabare

Epik Tiyatro: Keşanlı Ali Destanı, Gözlerimi Kapatırım Vazifemi Yaparım, Eşeğin Gölgesi, Zilli Zarife

Kabare: Sersem Kocanın Kurnaz Karısı, Aşk ve Sevda, Dev Aynası, Vatan Kurtaran Şaban, Bu Şehr-i İstanbul ki, Astronot Niyazi, Ha Bu Diyar, Dün Bugün, Yar Bana Bir Eğlence

Söyleşi: Hak Dostum Diye Başlayım Söze

Portre: Ölür İse Ten Ölür Canlar Değil

Fıkra-gezi: Devekuşu’na Mektuplar, Düşsem Yollara Yollara, Yaz Boz Tahtası, Çok Güzelsin Gitme Dur, Berlin Mektupları, Koyma Akıl Oyma Akıl, Önce İnsan Olmak

Örnek

Gazetelerde fıkra, başyazı, söyleşiler yazdı. Öykü ve oyun yazarı olarak tanındı. İlk oyunlarından sonra epik tiyatro örneği olarak “Keşanlı Ali Destanı”nı yazdı. Güncel olayları konu alan eleştirel oyunlarını seyirciye sunabilmek için kabare tiyatrosunun kuruluşuna öncülük etti.

Bu parçada sözü edilen yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Haldun Taner B) Recep Bilginer C) Necati Cumalı
D) Refik Erduran E) Turan Ofazoğlu

1998 - ÖYS

Örnek

Oyun, Cumhuriyet’in ilk yıllarından Demokrat Parti’nin iktidara geldiği döneme kadarki süreçleri yalın bir dille eleştirel bir bakışla gülmece tarzında yorumlar. Kahraman, yoksul bir gecekondu mahallesi olan Sinekliadağ’da oturur. Mahallenin belalısı Çamur İhsan’ı öldürmekten hapse düşer, hapisten bir kahraman olarak çıkar. Kahraman, suçsuzdur, âşık olduğu Zilha, Çamur İhsan’ın yeğenidir ve onunla ilişki kurmakta sıkıntılar yaşar. Muhtar seçilen kahraman, Sinekliadağ’da yeni bir düzen oluşturur. Zilha ile evlenir ama onu çekemeyenler Çamur İhsan’ın gerçek katili olan Cafer’i onun üzerine salarlar. Cafer, onu vurur, o da Cafer’i öldürür ve yeniden hapse döner.

Bu parçada özellikleri ve özeti verilen oyun ve yazarı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Keşanlı Ali Destanı – Haldun Taner B) Sular Aydınlanıyordu – Hezihe Meriç
C) Çatıdaki Çatlak – Adalet Ağaoğlu D) Kırık Bir Aşk Hikâyesi – Selim İleri
E) İpin Ucu – Vüsat O. Bener

İNCİ ARAL (1944 - . . .)

Denizli'de doğdu. Gazi Eğitim Enstitüsü Resim Bölümü'nü bitirdi. Aral, eserlerinde daha çok bireylerin çevre ve toplumsal oluşumların etkisiyle biçimlenen ve değişen ruh durumlarını, kadın – erkek ve insan ilişkilerindeki iletişimsizlik, sevgi bağları ve varoluş sorunlarını irdelemektedir.

İnci Aral'ın insanları, **sevgi ya da aşk yoksunluğundan değil, bu tarihsel, toplumsal konjonktürün getirdiği sorunların, tüketim kültürünün, kendilerini çevreleyen geleneksel ahlak ve değerlerin üstesinden gelemedikleri için düşerler iletişimsizliğe.** Sorunun en yakıcı biçimde yaşandığı kurum ise evliliklerdir.

Yapıtları:

Roman: Ölü Erkek Kuşlar (Yunus Nadi Roman Ödülü), Yeni Yalan Zamanlar, Hiçbir Aşk Hiçbir Ölüm, İçimden Kuşlar Geçiyor, Mor (Orhan Kemal Roman Armağanı), Taş ve Ten, Safran Sarı.

Öykü: Ağda zamanı (Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü), Kıran Resimleri (Nevzat Üstün Öykü Ödülü), Uykusuzlar, Sevginin Eşsiz Kışı, Gölgede Kırk Derece (Yunus Nadi Öykü Ödülü), Ruhumu Öpmeyi Unuttun.

Deneme: Anılar İzler Tutkular.

LATİFE TEKİN (1957 - . . .)

Kayseri'de doğdu. Kendine özgü yaklaşımıyla ve üslubuyla çağdaşları arasında adından sıkça söz ettirdi. Anadolu'daki **köy yaşamını ve insanlarını masalsi bir ortamda anlattığı** 1983'te yazdığı **"Sevgili Arsız Ölüm"** adlı romanı adını duyurdu. Ardından peş peşe öteki romanları geldi.

Sevgili Arsız Ölüm büyük bir ilgiyle karşılandı. Yazar romanda kırsal kesimden kente gelip yerleşen bir ailenin yaşamını masalsi bir hava içinde verdi. 1960'lardan bu yana köylerden kalkıp büyük şehirlerdeki gecekondu bölgelerine yerleşen insanları anlattığı bu roman bilinen **"köy romanı" imgesini sarstı. Zaman ve mekân, betimleme, olay örgüsü ve karakter gibi temel roman öğelerine yeni bir yaklaşım denendiğini ve bu konuda halk edebiyatından yararlanmaya çalışıldığını görürüz.** (...) Sevgili Arsız Ölüm özgünlüğünü kısmen geleneksel hikayemizin özellikleriyle **modern romanın özelliklerini kaynaştırmasına borçlu"**

İkinci romanı **"Berci Kristin Çöp Masalları"** da ilgiyle karşılandı. İlk romanıyla gerek mizah tonu, gerek aynı yalın anlatım, gerekse konu ve figürler açısından benzer çizgide olduğu görüldü. Bu romanında, bir şehir çöplüğündeki (Çiçektepe) gecekondualarda yaşayan insanların doğayla, belediyeye başa çıkabilmek için nasıl uğraştıklarını anlattı.

1980 öncesi devrimci bir örgüt içindeki ilişkileri ele alan romanı **"Gece Dersleri"** üzerine de yine birçok eleştiri yapıldı. **"Buzdan Kılıçlar"** ise önceki romanlarına göre sessizlikle karşılandı. Roman, konusu ve özellikle roman kahramanının ve yakın çevresinin dili açısından neredeyse bir dil bilim araştırması sayıldı.

Yapıtları:

Roman: Sevgili Arsız Ölüm. Berci Krisin Çöp Masalları, Gece Dersleri, Buzdan Kılıçlar, Aşk İşaretleri, Ormanda Ölüm Yokmuş, Unutma Bahçesi...

LEYLA ERBİL (1931 - . . .)

İstanbul'da doğdu. İlk orta ve liseyi İstanbul'da çeşitli okullarda okudu. İstanbul Üniversitesinde İngiliz Edebiyatı bölümünde eğitim gördü.

İlk şiirlerini lise öğrencisiyken bir taşra dergisinde yayımladı. İlk öyküsü **"Uğraşsız"** 1956 yılında Seçilmiş Hikâyeler Dergisi'nde yayımlandı. Dost, Yeni Ufuklar, Yediepe, Ataç, Papirus, Yelken edebiyat dergilerinde yazı ve öyküleri yayımlandı. Biçimsel açıdan **"devrimci"** denebilecek tutumuyla "1950 kuşağı"nın özgün yazarlarından biri sayıldı. **"Önceleri varoluşçu** bir anlayışla çağdaş insanın toplumla çatışmasını, başkaldırıya varan bunalımını işledi. **Daha sonra biçim**

arayışlarını sürdürerek ele aldığı kişileri toplumcu bakış açısıyla irdelemeye çalışan, gerçekliği değişik boyutlarıyla yansıtmaya amaçlayan öyküler yazdı. Yapıtlarında yaşama biçimlerine, değer yargılarına, evlilik, aile ve kadın cinselliğine sert, alaycı ve eleştirel tutumla yaklaştı. Psikanilizin özgürleştirici yöntemlerinden yararlanarak dinin, ailenin, okulun, birlikte yaşamanın ürettiği tabularla dolu ideolojilere eleştirel bakışla yaklaştı.

2000–2001 yılı Ankara Edebiyatçılar Derneği Onur Ödülü'nü aldı. 2002 yılında, PEN Yazarlar Derneği tarafından Nobel Edebiyat Ödülü'ne ülkemizden ilk kadın yazar adayı olarak gösterildi. Bu ödüle layık bulunurken "Türk dili ve edebiyatına egemenliği ve insana, yaşama ve dünyaya karşı sorumlu aydın tavrı" vurgulandı.

Yapıtları:

Hikâye: Hallaç, Gecede, Eski Sevgili

Roman: Tuhaf Bir Kadın, Karanlığın Günü, Mektup Aşkları, Cüce, Üç Başlı Ejderha

METİN KAÇAN (1961 - 2013)

Günümüz sanatçılarımızdandır. Canlı ve akıcı bir dille yazmıştır. **İstedikleri Yere Gidenler** adlı yapıtında tiner kullanan sokak çocuklarının yaşamını ele almıştır.

Ağır Roman adlı yapıtıyla adından söz ettirmiştir. Taksim Tarlabası'nda Kolera Mahallesi'nde geçen romanda şehrin günlük karmaşasında ön plana çıkmayan kenar mahalle karakterlerini süslü bir dille anlatır.

Yapıtları:

Roman: Ağır Roman, Adalara Vapur, Cervantes'in Yeğeni, Fındık Sekiz

NAZLI ERAY (1945 - . . .)

Ankara'da doğdu. Cumhuriyet, Güneş ve Radikal gazetelerinde "Düş İşleri Bülteni" başlıklı yazılar yazdı.

İlk öyküsü liseye henüz başladığında yazdığı **Mösyö Hristo**'dur (1959); ilk öyküleri Varlık dergisinde çıktı (1960). 1973'ten itibaren Varlık, Türk Dili, Oluşum, Yazko Edebiyat, Gösteri, Adam Öykü ve Dönemeç gibi dergilerde yayımladığı "gerçekle gerçeküstü arasında köprüler kuran, masalsi öğelerle beslenen" öyküleriyle tanındı.

Fantastik, gerçeküstücü ve **masalsi** öğelerden yararlandığı öykülerinde yaşamdan kopmuş ya da yaşamın kıyısında kalmış insanların serüvenlerini duyarlı bir biçimde anlattı. Eray'ın da Sait Faik gibi öykülerinde anlattığı insanların "**kentli çevrenin dışlanmışlarından**", "**tutunamamış kentli bireyler**" olduğunu, ancak aradaki en önemli farkın **Sait Faik'in, öykülerindeki "dışlanmış", "mutsuz" tiplere "sevgiyle" yaklaşırken, Eray'ın "ilgiyle" yaklaşmasında ortaya çıktığını belirtti**. Öykülerinde halk arasında söylenen tekerlemeleri ve ninnileri de ustaca kullandı.

Yapıtları:

Öykü: Ah Bayım Ah!, Geceyi Tanıdım, Kız Öpme Kuyruğu, Hazır Dünya, Geceyi Tanıdım/Erostratus (oyun-öykü), Kuş Kafesindeki Tenor (oyun-öykü), Eski Gece Parçaları, Yoldan Geçen Öyküler, Aşk Artık Burada Oturmuyor, Kapıyı Vurmadan Gir,

Roman: Pasifik Günleri, Orphée, Deniz Kenarında Pazartesi (anı-roman), Arzu Sapağında İncek Var, Ay Falcısı, Âşık Papağan Barı, Yıldızlar Mektup Yazar, Uyku İstasyonu, Bir Yaz Gecesi, İmparator Çay Bahçesi, Örümceğin Kitabı, Elyazması Rüyalar, Ayışığı Sofrası, Aşkı Giyinen Adam, Sis Kelebekleri, Beyoğlu'nda Gezersin, Farklı Rüyalar Sokağı, Kayıp Gölge Kenti

Deneme: Düş İşleri Bülteni (gazete yazıları)

NEZİHE MERİÇ (1925 - 2009)

Türk edebiyatında öykücülüğüyle öne çıkar. İlk öyküsü **"Bir Şey"** Seçilmiş Hikâyeler dergisinde yayımlandı.

İlk öykü kitabı **"Bozbulanık"** ile adını duyurdu. Farklı ve yeni söyleyiş biçimleri aradığı öykülerinde özenli bir dil kullandı.

Modern öykünün olanaklarından yararlanarak yazdığı öykülerinde 1970'li yıllardaki siyasî savrulmaları kendi gözlemleriyle öyküleştirdi.

Yapıtlarında **kadın ve çocuk sorunlarına eğildi. İç yalnızlığını sürdüren genç kız ve kadınları şiirsel üslupla, yalın bir dille anlattı.**

Anılara, çağrışımlara, duygulara ve iç konuşmalara **yaslanarak yazdığı ve adını** Beyoğlu'ndaki bir arka sokaktan alan usta bir anlatım sergilediği **"Korsan Çıkmazı"** adlı romanıyla TDK Roman Ödülünü aldı. Çocuklar için yazdığı kitaplarla çocuk edebiyatının önemli sanatçıları arasında yer aldı.

Yapıtları:

Roman: Korsan Çıkmazı, Boşlukta Mavi

Öykü: Bozbulanık, Topal Koşma, Menekşeli Bilinç, Dumanaltı, Bir Kara Derin Kuyu, Yandırma, Çisenti

Oyun: Sular Aydınlanıyordu, Sevdican, Çın Sa-bahta

Çocuk Kitapları: Alagün Çocukları, Küçük Bir Kız Tanıyorum Altı Yaşında, Dur Dünya Çocukları Bekle, Ahmet Adında Bir Çocuk

OĞUZ ATAY (1934 - 1979)

İstanbul'da doğdu. Maarif Koleji'ni 1951'de İTÜ İnşaat Fakültesini 1957'de bitirdi. İlk romanı **Tutunamayanlar** basılmadan önce TRT Roman Başarı Ödülü'nü kazandı. 1971'den sonra dergilerde öyküleri, yazıları yayımlandı. Oğuz Atay'ın öykü ve roman kişileri, **iç yaşam sorunları, toplumsal bunalımlardan kaynaklanan, orta tabakanın okumuş bireyleridir.**

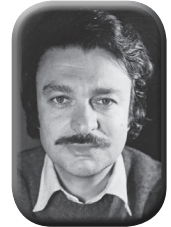
Bunalımın vurguladığı sorulardan çok, yarattığı olumsuzluklara kapılıp giden kişileri ele aldığı **"Tutunamayanlar"**da **ince yergi ve taşlama öğelerinin egemen olduğu** söylenebilir. Yazar yer yer alaya alma uğruna, yapıtın bütününe zedeleyebilecek ayrıntıları kullanarak bayalığa düşmeden küçük burjuva dünyasını oluşturan değerlerin karşısına çıkar. Ama bu karşı çıkışın temelinde bir acı vardır.

Eserlerinde burjuva zihniyeti karşısında bireyin sorunlarını dile getiren Atay, çok yönlü bir aydın ve **modernist bir yazar** olarak bilimden edebiyata, sanattan dile, felsefeden psikolojiye kadar geniş bir ilgi alanına sahipti. Doğu ve Batı uygarlıkları arasında sıkışıp kalmış, bir kültürel bunalım ve kimlik arayışı içindeki **Cumhuriyet Dönemi aydınının ruhsal ve düşünsel sorunlarına, roman sınırlarını zorlarcasına eğildi.** Atay'a göre, romanın özgünlüğü ayrıntıdadır. Atay, **her şeyin ayrıntılarda saklı olduğuna ve "insan"ın kendini ayrıntılarda ele vereceğine inanır.** İlk bakışta keyfi, dağınık görünen bu ayrıntıların, yapıtlarının bütününde titizlikle seçilmiş birer malzeme oldukları ve ustaca örüldükleri görülür.

Oğuz Atay, bu romanında Batı'dan gelişen **modernist** (çağdaş) ve **postmodernist roman anlayışlarını Türk romanına uygulamıştır.** Batı romanının bazı tekniklerinden ustaca yararlanmış, **iç konuşma, bilinç akışı, düşler ve değişik söylemlerden oluşan metinler düzleminde karmaşık bir gerçeklik kurmuştur. Bu yolla klasik gerçekçi roman anlayışının anlatım tekniklerini yıkarak hem geleneksel roman anlayışıyla hem de toplumun insanı ezen düzeni ve sahte değerleriyle alay etmiştir.**

"Tutanamayanlar" iç içe girmiş üç öyküden oluşmuştur. İnsanları ezen, yozlaştıran toplumsal düzen ve toplumun sahte değerleriyle uyuşamayarak sanata sığınan **Selim Işık**'ın intiharla sonuçlanan yaşamı ilk öyküyü, Selim'in yaşamını ve intiharını araştıran ve onun etkisiyle bir kişilik değişimine uğrayarak yaşamı değişen **Turgut Özben**'in ruhsal dünyası ikinci öyküyü, bütün bu olayların yazılması ve kitaplaştırılmasıyla ilgili gelişmeler de üçüncü öyküyü oluşturur.

Tehlikeli Oyunlar'daysa daha geniş bir dünyanın kişileri, bu dünyaya özgü somut gerçeklik içinde çıkar karşı-

mıza. Acıları ölüm gibi değişmeyen gerçeklere bağlanmış, insanın kendilerinin değişmez olduğuna inanmışlardır. Her iki yapıtında da Oğuz Atay'ın zorunlu yaşamsal ilişkilerden soyutlayarak dar bir dünyaya çektiği insanları, belki genel özelliklerinin çok ötesindeki yönleriyle yansıtabilmek için romanlarından alışılmış kuralların dışına çıktığı görülür.

Prof. Mustafa İnan'ın yaşam öyküsünü sergilediği otobiyografik "**Bir Bilim Adamının Romanı**" adlı eserindeyse bu tür zorlamalara başvurmaya gerek görmemiştir.

Yapıtları:

Roman: Tutunamayanlar, Tehlikeli Oyunlar, Bir Bilim Adamının Romanı

Hikâye: Korkuyu Beklerken

Oyun: Oyunlarla Yaşayanlar

ORHAN DURU (1933 - 2009)

İstanbul'da doğdu. Kurgu, anlatım ve dil açılarından deneysel bir yaklaşım sergiler.

Çelişkiler, çatışmalar içindeki insanın insanla, çevreyle ilişkilerini insani bir bakışla sergiler.

Yer yer kara mizah ögesinin öne çıktığı hikâyelerinde güne, olaylara, olayların güncel boyutlarına derinlemesine inmekten bunların bilince yansıyan biçimlerini, arka planda oluşmaların derinliği göstermeyi amaçlar.

Dilin kalıplarını zorlar. Bu amaçla Türk dilinin gelişim çizgisini araştırır. XIV. ve XV. yüzyıl Türkçesinin çok daha esnek ve rahat bir yapıya sahip olduğuna karar vererek eserlerinde mantık olarak bu dönemin dil özelliklerini kullanır.

Diğer yazarlara göre daha değişik ve henüz yeni sayılabilecek atılımlar gerçekleştirir.

Kendi zamanına kadar sadece çevirilerle sınırlı kalan bilim kurguyu öykülerinde ilk deneyen yazar olur. Ancak Duru, **bilim kurgunun sadece fantastik bir algı içinde değil aynı zamanda toplumsal içerikli olmasına da özen göstermiştir.** Böylesi öyküleri oluştururken özellikle **mizahi ve ironik bir üslup kullanır.**

Yapıtları:

Öykü: Bırakılmış Biri, Denge uzmanı, Ağır İşçiler, Yoksullar Geliyor, Bir Büyülü Ortamda, Sarmal-Toplu Öyküler, Fırtına

PINAR KÜR (1943 - . . .)

Bursa'da doğdu. Robert Kolej Yüksek Okulu Dil Bölümü'nü bitirdi. Fransa'da Sorbonne Üniversitesi Fen ve Edebiyat Bölümünde "Yirminci Yıl Tiyatrosu'nda Gerçekçilik ve Yanılsama" konulu teziyle doktora verdi. Ülkeye dönünce bir süre Ankara Devlet Tiyatrosu'nda dramaturg olarak çalıştı (1971 – 73). Öğretmenlik yaptı. Hikâyeleri ve yazılarıyla Dost, Cumhuriyet, Yazko – Edebiyat dergilerinde göründü.

Roman ve öykülerini aşk, iktidar ilişkileri, cinsellik, kadın ve cinayet gibi konular çevresinde biçimlendirmiştir. Birkaç siyasi ve toplumsal konu dışında siyasi konulara yer vermemiştir. Özellikle öykülerinde soyut konuları yeğlemiştir. İlk öykülerinde yaşamdan kopuk insanların dünyalarını ele almıştır.

Akışı Olmayan Sular'da duygusal yanı ağır basan erkeklerin ağzından anlatılan öykülerini toplamıştır.

İlk romanı "Yarın... Yarın"da Şeyda ile Selim'in aşkı bağlamında entelektüel burjuva devrimci çevreleri yetkinlikle ele aldığı kabul edilir.

"**Küçük Oyuncu**" da Semra ile Özer'in aşkanı, "**Bitmeyen Aşk**"ta Nilgün ile Sinan arasında geçen aşkı işlemiştir.

Küçük Oyuncu ve Asılacak Kadın, bireysel gerçeklikle toplumsal gerçekliğin birlikte, kavranmaya çalışıldığı, biçim olarak da yetkinlik taşıyan yapıtlar olarak değerlendirildi. F. Akatlı'ya göre 'Bitmeyen Aşk'ta özgül bir aşk ele alınıp inceleniyor ve insan bilimlerinin yararlandığı kimi yöntemler örneksenerek kuramsal bir çözümlenmeye ulaşıyor. Bu anlamda roman kahramanları **Bitmeyen Aşk**'ın denekleri olarak ortaya çıkmaktadır. Romanın iki önemli başkişi-

sinin yanı sıra yazarın araya soktuğu üçüncü başkişi "yazar"dır. Böylece, romandaki yazarın düşüncelerini Pınar Kür'ün ağzından öğrenmiş oluruz. Bu romandaki en ilgi çekici ve üstesinden ustalıklarla gelinmiş kurgu ve biçim özelliği, metnin bu tabakalı yapılanışdır. Pınar Kür'ün romancılığında, "postmodern doğrultuda yeni bir aşama" olarak kabul edilen **Bir Cinayet Romanı** ise Türk romanında yeni arayışlara bir örnek olarak gösterildi.

Bir Cinayet Romanı, Sonuncu Sonbahar ve Cinayet Fakültesi romanları bir polisiye üçlemesidir edebiyatımızdaki en önemli polisiyeler sayılmıştır.

Sanatçının romanlarında ana karakter genellikle kadındır. Bu kadınlar genellikle orta sınıftan eğitilmiş kültürlü kadınlardır.

Yapıtları:

Romanları: Yarın Yarın, Küçük Oyuncu, Asılacak Kadın, Bitmeyen Aşk, Bir Cinayet Romanı, Sonuncu Sonbahar

Öykü kitapları: Akışı Olmayan Sular, Bir Deli Ağaç, Hayalet Hikayeleri, Cinayet Fakültesi

Çeviri: Bağla Şu İş, Aç Sınıfın Laneti

RASİM ÖZDENÖREN (1940 - . . .)

Kahramanmaraş'ta doğdu. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesini ve Gazetecilik Enstitüsünü bitirdi. Devlet Planlama Teşkilatı'nda ve Kültür Bakanlığı'nda çalıştı.

Varlık dergisinde yayımlanan "**Akar Su**" adlı ilk öyküsünden başlayarak kendine edebiyatı ciddi bir uğraş olarak seçti.

Köy romancılığının etkisinin azalmaya başladığı, varoluşçu yazarların etkisinin daha fazla hissedildiği bir dönemde "**Yerli olmak nedir, bu nasıl gerçekleştirilir?**" sorularının yanıtlarını öyküleriyle verdi.

Öykülerini Anadolu'nun birçok ilinde yaşamış, Anadolu'yu içten tanıyarak kendisine "ayrıntı avcısı" dedirtecek bir özellik ve güçlü bir betimleme yeteneğiyle insanın evrensel yanlarını öne çıkararak yazdı. Öykülerinde **bireyin yalnızlığını, yabancılaşmasını, kuşak çatışmasını, modernlik, gelenek gibi sorunları**; değerlerinden koparılmış ve modern kentlerin varoluşlarında kısıtlanmış bireyin/ailenin acılarını anlattı. Öykülerinin kahramanlarını çevremizde görebileceğimiz, dokunabileceğimiz kişilerden seçti. Öykülerinde ustaca kullandığı dili yer yer şiirsel bir anlatımla süsledi. "**Denize Açılan Kapı**" adlı eseriyle Türkiye Yazarlar Birliği Yılın Hikâyecisi Ödülü'ne layık görüldü. "**Çok Sesli Bir Ölüm**" ve "**Çözülme**" adlı öyküleri TV filmine uyarlandı.

Sanatçı, "**Okul yaptıramadım ama 50 yıllık yaşamımda okullarda okutulacak kitaplar yazdım.**" diyerek yaşamının amacını belirlemiştir.

Yapıtları:

Roman: Gül Yetiştiren Adam

Hikâye: Hastalar ve Işıklar, Çözülme, Çok Sesli Bir Ölüm, Çarpılmışlar, Denize Açılan Kapı, Kuyu, Ansızın Yola Çıkmak

Deneme: Kafa Karıştıran Kelimeler, Yaşadığımız Günler, Yumurtayı Hangi Ucundan Kırmalı, Yeni Dünya Düzeninin Sefaleti, Ruhun Malzemeleri, Ben ve Hayat ve Ölüm, İpin Ucu

Örnek

1960'lı yıllardan sonra islami söylem, taklit düzeyindeki Batılılaşma ile geleneksel hayatın ve bu hayata özgü değerler manzumesinin karşı karşıya getirilmesi şeklinde dikkati çeker. *Çok Sesli Bir Ölüm*, *Çözülme* adlı öykü kitapları olan ---, bu hareketin öncü adlarından biridir.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

- A) Tarık Buğra B) Rasim Özdenören C) Mustafa Kutlu
D) Samiha Ayverdi E) Adalet Ağaoğlu

2018 – LYS

SAİT FAİK (1906 - 1954)

Adapazarı'nda doğdu. Şiir yazmaya İstanbul Sultanisi'ndeki öğrencilik günlerinde başladı. Öyküye Bursa'daki öğrencilik zamanında geçti. İlk öyküsü **"Uçurtmalar"** 9 Aralık 1929'da Milliyet gazetesinin sanat sayfasında yayımlandı. 1934-1940 arasında dergilerde yayımlanan öyküleriyle tanınmaya başladı. Saït Faik ilk ürünlerini ortaya koyarken Türk öykücülüğünde durum şöyleydi: Bir yanda **Ömer Seyfettin'in "milli hikayecilik"** etkisi sürerken Refik Halit Karay gülmece ağırlıklı "fıkralar-öyküler yönelimi" ile dikkat çekiyordu. **Sabri Ertem** ve **Sabahattin Ali** ile yerine oturan "gerçekçi yönelim" ve **Memduh Şevket Esendal**'ın içten ve yalın anlatımının gözleendiği ortamda Saït Faik ilk öyküleriyle gözlemci bir yazar olarak belirdi. Ama kısa sürede **öyküyü olaydan sıyırmaya yöneldi**. Bu yönelişinde onun gerçeği ya da durumu bir anlatıcıdan, kendi "ben"inden geçirme eğiliminin de büyük payı vardı. Bu, öykülerinde doğal bir öznelleşme süreci hazırladı. O "ben", evrensel bir insanlık duygusunun odağı olduğu için, insanlığın tüm çelişkilerini, bunalımlarını öyküsünün temeline yerleştirdi. Ona göre **her şey insanı sevmekle başlıyordu**. İlk dönem ürünü öykü kitaplarında Adapazarı ile İstanbul'daki çocukluk ve ilk gençlik yıllarını anlattı.

Sonraki yapıtları giderek bir şiirsellikle doldu. **"Lüzumsuz Adam"**, **"Mahalle Kahvesi"**, **"Havada Bulut"** gibi yapıtlarında esnaf, işsizler gibi dertli insanlara, toplumun acı çeken kesimlerine yöneldi. **"Kumpanya"** ile öykülerine giren karakterler arttı: Gezgin tiyatro topluluğu, cambazhane çalışanları, emekli miralay, Galata, Samatya, Yedikule'deki deri işçileri, meyhaneler, sabahçı kahveleri, çamacılar, garsonlar... **"Son Kuşlar"**da bir tür düş kırıklığı hissedilir. Saït Faik, **toplumsal düzenin çirkinlikleri, sahtelikler, adaletsizlikler karşısında direnen insanın yalnızlığını keşfeder**. Sonraki kitaplarında bu karamsarlık artar. **"Alemdağ'da Var Bir Yılan"**la **gerçeküstüçülüğe** yöneldi. Hikayedeki konu ve olay akışını iyice ortadan kaldırdı. Öykülemeyi ruhsal değişiklikler yoluyla yaptı. Gerçeküstücü öğelerle kişinin yalnızlığını ve bunun yarattığı acıları irdeledi. Öykü, roman ve şiirlerini yaşamın hakkını vermek için yazdı. Sürekli kullandığı ana tema **"yaşama sevinci"** oldu. Sıradan **insanlar, işsizler, hamallar, balıkçılar, sokak kadınları, kim-sesiz çocuklar, emekçiler ve küçük burjuvalar onun insanlarıdır**. O bu insanlarda evrensel insanı yakaladı. Saït Faik aynı zamanda bir İstanbul öykücüsü olarak da bilinir. Doğa güzellikleri karşısında başı döner. Toplumsal sorunlar onu bireysel planda bir hayıflanmaya sürükler. Böyle anlarda karamsar bir tablo çizer. Toplumsal çelişkiler karşısındaki tavrı öfke, yenilgi ve kaçış olur.

Öykülerinde yaşamın bir anını, kesitini insana duyduğu sorumlulukla anlatır. **"Çehov tarzı"** (durum/kesit öykülüğü) öykücülüğün en önemli temsilcisi sayılmıştır.

Yapıtları:

Öykü: Semaver, Sarnıç, Şahmerdan, Lüzumsuz Adam, Mahalle Kahvesi, Havada Bulut, Alemdağ'da Var Bir Yılan, Son Kuşlar, Kumpanya, Havuz Başı, Tüneldeki Çocuk, Az Şekerli, Mahkeme Kapısı, Balıkçının Ölümü, Müthiş Bir Tren

Roman: Medar-ı Maişet Motoru, Kayıp Aranıyor

Şiir: Şimdi Sevişme Vakti

SELİM İLERİ (1949 - . . .)

İstanbul'da doğdu. Liseyi bitirdikten sonra İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ne başladı. Öğrenimini yarıda bırakarak kendini tümüyle edebiyata verdi. Çeşitli gazetelerde köşe yazıları yazdı.

1968'de yayımladığı ilk öykü kitabı **"Cumartesi Yalnızlığı"**nda sınırlı ilişkiler içinde sıkışan insanların yaşamlarını anlattı. Bu öyküler yazarın henüz kişiliğini bulmadığı dönemin ürünüdür.

Yazarın ikinci öykü kitabı **Pastırma Yazı**'nda (1971) Kemal Tahir etkisi güçlü bir biçimde hissedilmekle beraber, biraz daha durulmuş ve öykücülüğü için kimi tutamaklar yakalamış olduğu görülmektedir.

1973'ten başlayarak romana ağırlık verdi.

"Her Gece Bodrum" romanıyla büyük başarı kazandı.

İç konuşma tekniğini kullandığı bu romanda, toplumsal kargaşa içinde bunalıma düşen aydınların arayışlarını ve çıkmazlarını ele aldı.

Selim İleri romanında da küçük kentsoylu insanları yazdı. Yazarın ilk romanı **Destan Gönüller** 1973'te yayımlandı. İkinci romanı olan **"Her Gece Bodrum"**da (1976) küçük burjuvaları anlatışını **"yaşanılan ve gözlenen yaşama bağlı kalmakla"** açıklamaktadır yazar. **"Ölüm İlişkileri"**nde (1979) ve **"Cehennem Kraliçesi"**nde (1980) "siyasal açıdan ana amacının bizi faşizme sürükleyecek nitelikteki toplumsal süreçleri yansıtmak" olduğunu söyler. **"Bodrum Üçlemesi"** olarak sunulan bu üç roman birbirinden izler, kişiler taşımaktadır.

Yazar ilk romanlarında yoğun biçimde işlediği iletişimsizlik konusuna daha sonra bazı siyasal konular da eklemiştir. Son romanlarında ise yakın tarihte yaşamış bazı tanınmış kişilerin yaşamlarını, bir dönemin atmosferini hüznü ve ironik bir yaklaşımla üslupçu bir anlatımla ele almıştır.

Yapıtları:

Roman: Destan Gönüller, Her Gece Bodrum, Ölüm İlişkileri, Cehennem Kraliçesi, Bir Akşam Alacası, Yaşarken ve Ölüirken, Ölünceye Kadar Seninim, Yalancı Şafak, Saz Caz Düğün Varyete, Hayal ve İstirap, Hepsi Alev

Öykü: Cumartesi Yalnızlığı, Pastırma Yazı, Dostlukların Son Günü, Bir Denizin Eteklerinde, Eski Defterde Solmuş Çiçekler, Son Yaz Akşamı

Deneme-İnceleme: Çağdaşlık Sorunu, Aşk-ı Memnu ya da Uzun Bir Kışın Siyah Günleri, Düşünce ve Duyarlık, Kamelyasız Kadınlar / Son romanı: Mel'un

Anı: Annem İçin, Hatırlıyorum, Seni Çok Özledim

Şiir: Ay Işığı

Senaryo: Kırık Bir Aşk Hikâyesi

SEMA KAYGUSUZ (1972 - . . .)

Samsun'da doğdu. Dergilerde öyküler yayımlayan sanatçı, öykü ve romanlarıyla edebiyatta yerini almıştır.

Yeni ve akıcı bir dille yazan sanatçı, her konuya uygun düşecek anlatım teknikleriyle adından söz ettirmiştir.

Yapıtları:

Öykü: Ortadan Yarısından, Sandık Lekesi, Doyma Noktası, Karaduygun

Roman: Yere Düşen Dualar, Yüzünde Bir Yer

TAHSİN YÜCEL (1933 - . . .)

Elbistan'da doğdu. Galatasaray Lisesi ve İstanbul Edebiyat Fakültesi Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi.

Edebiyat dünyasına öyküyle girdi. İlk öyküsü **"Dert Çok, Hemdert Yok"** u 1950'de yayımladı. Sonra yazdığı öykülerini çeşitli dergilerde yayımladı. Öykülerinde karamsar bir yol izleyen sanatçı 1970'li yıllardan sonra **Yaşadıkdan Sonra, Dönüşüm, Ben ve Öteki** kitaplarıyla farklı bir üslup ve bakış açısı gözlemlendi. Daha derin kişilikler yansıtarak çevreyle ilgisini azalttı. **"Komşular"** adlı kitabı ünlü eleştirmen Fethi Naci'ye göre bir baş yapıttır.

Romanlarında toplumsal bir gerçek içindeki bireyi titiz ve derinlemesine ele aldı.

Romanlarında toplumsal bir gerçek içindeki bireyi titiz ve derinlemesine ele aldı.

Yapıtları:

Öykü: Uçan Daireler, Haney Yaşamalı, Düşlerin Ölümü, Yaşadıkdan Sonra, Ben ve Öteki, Aykırı Öyküler, Komşular

Roman: Mutfak Çıkmazı, Peygamberin Son Beş Günü, Bıyık Söylencesi, Vatandaş, Yalan, Kumru ile Kumru, Gökdelen, Sonuncu

TEZER ÖZLÜ (1943 - . . .)

Kütahya'da doğdu. 1963'ten itibaren dergilerde yayımlanan öykülerinden oluşan **Eski Bahçe** ilk kitabıdır. 1980'de ilk romanı olan **Çocukluğun Soğuk Geceleri** yayımlanır.

Özül'nün bir de yayımlanmamış senaryosu (Zaman Dışı Yaşam) bulunmaktadır.

Yapıtları:

Öykü: Eski Bahçe, Eski Bahçe - Eski Sevgi

Roman: Çocukluğun Soğuk Geceleri, Yaşamın Ucuna Yolculuk

TOMRİS UYAR (1941 - 2003)

Öyküleriyle tanınmıştır. Öykülerinde anılar, izlenimler ve onlardan doğan çağrışımlarla çizdiren bir dünya vardır. Öykülerinin temel noktası, **yoğunluk, içtenlik ve gerçekliktir.**

Hayata karamsar ve kötümser bakar.

Sıradan insanların günlük yaşamındaki toplumsal baskılar öykülerinin arka planını oluşturmuştur.

Öykülerinde evlilik, aile yapısıyla ilgili konuları ele almıştır. Almanya'ya göç, zengin ve küçük insanların yaşamlarının karşılaştırılması ele aldığı diğer konulardır.

Öyküleriyle okuyucularını dönemin eleştirisine çekmiş, şiirsel ve yalın bir dille yazdığı yapıtlarında sıradan insanın gündelik yaşamının kısırlılığını **postmodern eğilimlerle** ortaya koymuştur.

Yapıtları:

Öykü: İpek ve Bakır, Ödeşmeler, Dizboyu Papatyalar, Yürekte Bukağı, Yaz Düşleri, Yaza Yolculuk, Sekizinci Günah, Otuzların Kadını

VÜSAT O. BENER (1922 - 2005)

Samsun'da doğdu. 1957'de Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. Kamu kesiminde çalıştı. 1 Haziran 2005'te yaşamını yitirdi. 1950 kuşağı Türk öykücülerinden olan Bener, Seçilmiş Hikâyeler, Varlık, Yeditepe dergilerinde yayınlanan şiir ve öyküleriyle adını duyurdu.

Şiire de ilgi duydu; kısa dizelerden oluşan, esprili, ironik ve şaşırtıcı şiirler yazdı. Şiirlerinden çok **öyküleriyle tanındı.**

Konuşma dilini tüm doğallığıyla ve ona yoğunluk kazandırarak kullanan, öykü ve oyunlarında toplumsal bireysel, cinsel sorunları daha çok içsel etkileriyle ele alır. **"Konuları, insanları, olaylarıyla daha seçmeci bir Memduh Şevket; anlatımıyla, iç konuşmalarıyla daha derli toplu, daha titiz bir Sait Faik."** Bu iki akım arasında kurduğu bireşim, yalın anlatımı, özenli dili, kısa ve çarpıcı betimlemeleriyle özgün bir öykü yapısı kurmasına engel olmaz.

Ölüm temasının öne çıktığı öykülerinde gündelik olaylarla, bilinçaltında birikmiş yaşam parçalarını birleştirdi.

"Dost" adlı öyküsüyle ödül kazandı. Öykülerinin konusunu genellikle kendi yaşamından ve yaşadıklarından aldı.

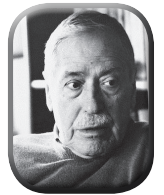
Yapıtları:

Öykü: Dost, Yaşamazsız, Siyah-Beyaz, Mızıkalı Yürüyüş, Kara Tren

Roman: Buzul Çağının Virüsü, Bay Muannit Sahtegi'nin Notları

Oyun: İhlamur Ağacı, İpin Ucu

Şiir: Manzumeler

YUSUF ATILGAN (1921 - 1989)

Manisa'da doğdu. Lisedeyken şiirler, hikâyeler yazdı. Tercüman gazetesinin açtığı bir yarışmaya **Nevzat Çorum** takma adıyla gönderdiği "**Evdeki**" başlıklı bir hikâye, yayımlanan ilk yazısı oldu. Cumhuriyet gazetesinin 1957-1958 Yunus Nadi Roman Ödülü'nde ikincilik kazanan "**Aylak Adam**" (1959, 1974) romanı ile geniş bir ilgi topladı. Bu ilgi **Bodur Minareden Öte** (1960) hikâye kitabını, yıllar sonra izleyen ve gene bir yalnızlık bunalımını anlatan ikinci romanı **Anayurt Oteli** (1973) ile daha da çoğaldı.

Yalın, duru ve temiz diliyle, mantıklı cümlelerle kendine özgü bir üslup oluşturmuştur. **Anlatım tekniği ve kurgusundan, imgeleri yerinde kullanımından ve sıkça kullandığı iç monolog ve bilinç akışı tekniği açısından bakıldığında Yusuf Atılgan'ın edebiyatımızda farklı ve kendine özgü bir yol tuttuğu söylenebilir.**

Yapıtları:

Roman: Aylak Adam, Anayurt Oteli, Canistan

Öykü: Bodur Minareden Öte, Eylemci

Anayurt Oteli

Anadolu'nun küçük bir kasabasındaki Anayurt Oteli'nin kâtipi Zebercet, yalnızlık çekmektedir. Otele gelip bir gece kalan esrareniz kadın, kişilik bunalımı da yaşayan Zebercet'in tekdüze geçen yaşamını değiştirir. O kadının hayatının peşinde bütün yaşamı, bastırıldığı duyguları ve sorunları ortaya çıkar. Tüm benliğini o kadın kuşatır. Sonra giderek otele gelen müşterileri geri çevirmeye başlar, sonra da oteli dışarıya kapatır. Otel kapanınca hizmetçi kadın köyüne dönmek ister. Zebercet, hizmetçi kadını boğarak öldürür.

Bu olaydan sonra kasabada amaçsızca dolaşır. Bu arada kasaba adliyesinde izleyici olarak katıldığı bir duruşmada karısını öldüren sanığın yerine kendini koyarak bir iç hesaplaşma yaşar. Yabancılaşmasına, yalnızlığına, cinayet işlemesine karşın hâlâ özgür olmasına dayanmaz, kendini esrareniz kadının kaldığı odanın tavanına asar.

Bu eser anlatım tekniği ve üslubu açısından modernizm izleri taşır.

POSTMODERN ROMAN VE ÖYKÜ**AHMET ALTAN (1950 - . . .)**

Ankara'da doğdu. "**Paltolu Donkişot**" adlı iki kişilik piyesini yirmi yedi yaşında kaleme alan Altan, 1982 yılında da "**Dört Mevsim Sonbahar**" adlı ilk romanıyla Akademi Kitabevi Roman Ödülü'nü kazandı.

Mutsuz insanların arayışlarıyla dolu yaşamını anlatan "**Yalnızlığın Özel Tarihi**" adlı eseri büyük ilgi gördü.

Bireyin iç çatışmalarını, çelişkilerini, zayıflığını, gücünü, tutkularını, çılgınlıklarını anlattığı denemelerden oluşan "**Gece Yarı Şarkıları**" defalarca basıldı.

1998 yılında, bir **neo-klasik** olarak nitelendirdiği "**Kılıç Yarası Gibi**" romanını yazdı. Bu romanıyla 1999 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı.

"**Kılıç Yarası Gibi**" adlı romanının devamı niteliğinde olan "**İsyan Günlerinde Aşk**" romanında 31 Mart Vakası'nı ele almıştır. 2001 yılında yayımladığı bu roman elli bin baskı yaparak piyasaya çıktı.

Romanlarında aşk ve cinselliği yoğun olarak işledi. Bunu var oluşun bir parçası olarak gördü.

Bir söyleşide edebiyat anlayışını şöyle dile getirdi: "İnsanları anlatmaktan hoşlanıyorum. Ayrıca edebiyatın yeneden insana dönmesi gerektiğini düşünüyorum. Postmodern edebiyat, insanı konularının arasına pek sokmuyor ya da merkezine almıyor. Ben yeniden edebiyatın bu insanları merkezine alan bir anlatıma dönüşünün gerçekleştiğini düşünüyorum. Çünkü insan kendisini özler ve insanın kendisini en iyi görebildiği yer edebiyattır. Bütün derinliğiyle bütün ayrıntıları, kımıltıları, sıçramalarıyla insanın ruhunu ve duygularını anlatabileceği en iyi yer edebiyattır."

"Ve Kırar Göğsüne Bastırırken" adlı kitabı 1 milyon baskıyla ülkemizde en çok basılan kitap oldu.

Yapıtları:

Roman: Dört Mevsim Sonbahar, Sudaki İz, Yalnızlığın Özel Tarihi, Tehlikeli Masallar, Ve Kırar Göğsüne Bastırırken, İsyân Günlerinde Aşk, Aldatmak, En Uzun Gece.

Deneme: Karanlıkta Sabah Kuşları, Geceyarısı Şarkıları, Kristal Denizaltı, İçimizde Bir Yer

AHMET ÜMİT (1960 - . . .)

Gaziantep'te doğdu. İlk şiiri **Adam Sanat**'ta çıktı. Şiir, öykü ve yazılarını **Adam Sanat, Yine Hişt, Öküz ve Cumhuriyet Kitap** dergileriyle **Yeni Yüzyıl** gazetesinde yayımladı. Romanları; sürükleyici anlatımı, kurgusu ve sinematografik özellikleriyle eleştirmenler tarafından Türk edebiyatında polisiye roman türünün en başarılı örnekleri olarak gösterildi. Vedat Günyol **Sis ve Gece**'yi "polisiye içerikli, polisiye havalı bir roman, gelişigüzel olaylara bulanmış, gelgeç yaşam çizgisinin çok ötelinde, insan psikolojisini zorlayan, bir sevda ekseninde gelişip insancılığa kanat geren bir yaşam serüveni" olarak değerlendirdi. Öykülerinden yola çıkılarak televizyon dizeleri yapıldı. **Sis ve Gece** sinemaya uyarlandı (2007). Eserleri yabancı dillere çevrildi.

Ödül: Çıplak Ayaklıydı Gece ile 1992 Ferit Oğuz Bayır Düşün ve Sanat Ödülü.

Yapıtları:

Roman: Sis ve Gece, Kar Kokusu, Patasana, Kukla, Beyoğlu Rapsodisi, Kavim, 2006; Ninatta'nın Bileziği, Bab-ı Esrar

Öykü: Çıplak Ayaklıydı Gece, Bir Ses Böler Geceyi, Agatha'nın Anahtarı, Şeytan Ayrıntıda Gizlidir, Aşk Köpekliktir

Şiir: Sokağın Zulası

Çocuk: Masal Masal İçinde, Olmayan Ülke

Çizgi Roman: Başkomiser Nevzat-ı, Başkomiser Nevzat 2

Deneme: İnsan Ruhunun Haritası

HASAN ALİ TOPTAŞ (1958 - . . .)

Denizli'de doğdu. Temiz bir Türkçeyle yazan Toptaş, öykü, roman ve şiirleriyle tanındı. İlk öyküsü "**Bayram Şekeri**" 1983'te Denizli gazetesinde çıktı. İlk öykü kitabı "Bir Gülüşün Kimliği" 1987'de, ikinci öykü kitabı "Yoklar Fısıltısı" 1990'da yayımlandı.

1990'lı yıllarda yazdığı kitaplarıyla pek çok ödül aldı. Toptaş, dili kullanmadaki ustalığıyla tanınmakta, **postmodern edebiyatın önemli temsilcilerinden biri olarak kabul edilmektedir.**

Yapıtları:

Roman: Sonsuzluğa Nokta, Gölgesizler, Kayıp Hayaller Kitabı, Bin Hüzünlü Haz, Uykuların Doğusu

Öykü: Bir Gülüşün Kimliği, Yoklar Fısıltısı, Ölü Zaman Gezginleri

Çocuk romanı: Ben Bir Gürgen Dalıyım

Deneme: Harfler ve Notalar

İSKENDER PALA (1958 - . . .)

Uşak'ta doğdu. Türk yazınında "divan şiirini" en iyi bilen araştırmacı sayılmıştır. Divan edebiyatı üzerine incelemelerinin yanında yardımcı ders kitapları ve özgün denemeleriyle dikkat çekti.

Eserlerinde **klasik edebiyatın dil, konu ve kıssalarını sıklıkla kullandı.**

İslami **tasavvuftan ve mistisizmden** yararlanır. TRT ekranlarında "**Şairane**" ve "**Divançe**" adlı programlar hazırlamıştır. "Divan Şiiri Ansiklopedisi" akademik bir eserdir.

Yapıtları:

Roman: Babil'de Ölüm İstanbul'da Aşk, Od (Yunus romanı), Katre-i Matem, Kitab-ı Aşk, Şah ve Sultan (Şah İsmail-Bayezit Kavgası), Mihmandan (Eyüp Sultan Romanı), Efsane Bir Barbaros Romanı

İHSAN OKTAY ANAR (1960 - . . .)

Son dönemin romancılarından olan İhsan Oktay Anar, Yozgat'ta doğdu. Lisans ve doktora eğitimini Ege Üniversitesi Felsefe Bölümünde yaptı. Uzun yıllar aynı kurumda öğretim üyeliği yaptı.

Her bir kitabını çok uzun araştırmalardan sonra yazdığı için kitaplarının ağır tarihî bilgiler içerdiği göze çarpar. **Yapıtları pek çok küçük öykü çevresinde örülmüş büyük bir roman biçimindedir.** Yapıtlarında sık sık dinî ve kültürel kaynaklara göndermelerde bulunur. "**Puslu Kıtalar Atlası**" adlı yapıtı, Kültür Bakanlığı tarafından tanıtıldı, 20'den fazla dile çevrildi. Anar, 2009 yılında Erdal Öz Edebiyat Ödülü'nün sahibi oldu.

Anar'ın yapıtlarının tarihsel romanlar olmaktan öte, tarihsel olandan yeni bir roman çıkaran, diğer yandan da romanı yeniden tarihselleştiren yapıtlar olduğu belirtildi.

Puslu Kıtalar Atlası'nda 17. yüzyılda Konstantiniye'de yaşayan, düş gücü zengin bir ihtiyar, kendini kuşatan dünyayı düşler. Kendi iç dünyasına doğru yolculuklara çıkan bu haritacı, düşlerinde gerçekliği arar ve düşlerinden devşirdiklerini Puslu Kıtalar Atlası adlı bir kitaba döker ve kitabını, savaşa gitmek üzere olan oğluna emanet eder. İhtiyarın oğlu, tuhaf bir siyah sikke bulduktan sonra inanılmaz bir serüvene sürüklenecek ve sonunda Puslu Kıtalar Atlası'nı okumaya başladığında, başından geçenlerin tümünün bu kitapta anlatılmış olduğunu görecekler...

Kitab-ül Hiyel: Eski zaman Mucitlerinin İnanılmaz Hayat Öyküleri adlı romanında bir efsaneden yola çıkar. Efsanede, gücünü uzun saçlarından alan Samson'un yerine, gücünü aklından ve aklının gittikçe uzayan gücünden alan insanın trajedisi fantastik bir serüvenle işlenmiştir. Kitapta ana tema olarak işlenen konu, insanın doğaya hükmetme erkini eline geçirme ve dolayısıyla sonsuzluğa egemen olma tutkusuna dönüşen ussal çabasının, sonuçta insana mutluluğu getirmemesi biçiminde özetlenebilir.

Efrasiyab'ın Hikâyeleri fantastik, iç içe geçmiş hikayelerden oluşan bir roman. Kitap ölüm meleği Azrail'in (Ölüm) Cezzar Dede'yle ölümünü ertelemek için giriştiği pazarlığın sonucunda anlatılan öykülerden oluşuyor.

Yapıtları:

Puslu Kıtalar Atlası, Kitab-ül Hiyel, Efrâsiyâb'ın Hikâyeleri, Amat, Suskunlar, Galiz Kahramanlar

NAZAN BEKİROĞLU (1957 - . . .)

Trabzon'da doğdu. Sağlam dil örgüsü ve epik öyküleriyle dikkat çekti.

Konularını İslam tasavvufundan ve mistisizminden alır.

Yapıtları:

Öykü: Nun Masalları, Cam Irmağı Taş Gemi

Roman: İsimle Ateş Arasında, La: Sonsuzluk Hecesi, Nar Ağacı

NEDİM GÜRSEL (1951 - . . .)

Gaziantep'te doğdu. "İlk Kadın" adlı öyküsü İstanbul Devlet Tiyatrosu tarafından 1995'te sahnelendi. Simgesel ve şiirsel bir dille yeni anlatım olanaklarını denediği öykülerinde birey - nesne ilişkilerini, dış dünyanın bilincine yansımalarını, bireyin yabancılaşmasını duyarlı bir anlatımla yansıttığı söylenir.

1976'da yayımlanan ilk öykü kitabı "**Uzun Sürmüş Bir Yaz**" ile TDK Hikâye Ödülü'nü kazandı.

Fransızların "**Sanat ve Edebiyat Şövalyesi Nişanı**"'nı aldı (2004/). "**Boğazkesen (Fatih Romanı)**" tüm dünyada yansıma buldu.

Yapıtları:

Gezi: Seyir Defteri, Gemiler de Gitti, Pasifik Kıyılarında

Deneme: Paris Yazları

Öykü: Sevgilim İstanbul

ORHAN PAMUK (1952 - . . .)

İstanbul'da doğdu. İlk şiirleri on sekiz yaşındayken Yeditepe dergisinde yayımladı (1970). 1974'ten başlayarak düzenli olarak yazmayı kendine iş edindi.

"**Hançer**" adlı öyküsüyle ilk ödülünü aldı.

İlk romanı "**Cevdet Bey ve Oğulları**"nda İstanbullu bir ailenin üç kuşağını kapsayan serüveni eşliğinde Türkiye'nin yüz yıllık modernleşme tarihini anlattı. Bu romanda geleneksel 19. yüzyıl romanının formlarına sadık kaldı. "**Irmak roman**" olarak nitelendirilebilecek bu aile romanı, Batılı anlamda kapitalistleşmeye çalışan Cevdet Bey ve oğullarının Vefa'daki bir evde başalyıp Nişantası'ndaki bir apartmanda sonuçlanan "başarma arzusu"nun öyküsüdür.

Üç mutsuz kardeşin İstanbul yakınlarındaki küçük bir sahil kasabası olan Cennethisar'da, doksan yaşındaki babaannelerinin evinde geçirdiği bir haftayı konu alan "**Sesiz Ev**"de çeşitli üslup denemelerine giriştiği, hem modern hem de klasik romanın olanaklarını başarılı bir denge içinde kullandığı kabul edildi.

Romanda, biri tarihçi, biri devrimci ve biri de zengin olmayı kafasına koymuş üç torunun, dedelerinin (Doktor Selahattin) yetmiş yıl önce bir siyasi sürgün olarak yaptırdığı evde kalırken akıllarından geçenler bilinç akışı tekniği ile verilir.

"**Beyaz Kale**"de ise düşle gerçeğin birbirine karıştığı bir üslup gözlenir. 17. yüzyılda korsanlara tutsak düşen bir Venedikliyle onu köle olarak satın alan bir Türkün ilişkileri çerçevesinde gelişen Beyaz Kale'de, genel olarak egemen kültürle bir başka kültürden gelen iki insanın baskı, yalnızlık ve çevrenin şiddeti altındaki ilişkisi, daha derinde de kültür - mutluluk ilişkisi üstünde durulur. IV. Mehmet dönemi çerçevesinde canlandırılan roman, tarihsel sorunları dile getiren bir "tarihi roman" değildir. New York Times gazetesinin "Doğuda bir yıldız yükseldi" sözleriyle karşıladığı "**Beyaz Kale**" belli başlı bütün Batı dillerine çevrildi; Amerika'da "**ustaca kurulmuş paradokslarla örülü, hayranlık uyandıran, zarif bir postmodern hikâye**" olarak anıldı.

Çok sayıda ödüle layık görülen Pamuk'un eserleri birçok dile çevrildi. Romancılığı **postmodern roman** kategorisinde değerlendirilen Orhan Pamuk, **Doğu-Batı sorunsalını kültürel ve felsefi edebiyata taşıdı, özellikle "Kara Kitap"ta bu tema bağlamında önemli.** Bu yapıtta çok katmanlı bir edebî metin örneği sergiledi.

Orhan Pamuk, "**Benim bütün kitaplarım bir önceki kitabın içinden doğar. Oradaki bir ayrıntıdan, bir cümleden.** Cevdet Bey'deki gençlerden bir anlamda Sessiz Ev doğdu. Sessiz Ev'deki tarihçi Faruk'tan Beyaz Kale çıktı. "**Beyaz Kale**"nin düşsel ortamından, oradaki kimi tarihi sahnelerden, esrarlı mavi gece diyebileceğim karanlık sahnelerden Kara Kitap çıktı, der bir söyleşide.

Yazarın postmodern romana yönelişinin en önemli örneği olan Kara Kitap, karmaşıklığı ve çeşitliliği ile modern Türk edebiyatının en çok tartışılan kitaplarından biri oldu. Galip, çocukluk aşkı, arkadaşı, amcasının kızı, sevgilisi ve kayıp karısı Rüya'yı karlı bir kış günü İstanbul'da köşe bucağın arayışıyla başlayan romanda Galip'e çocukluğundan beri yazılarını hayranlıkla okuduğu yakın akrabası gazeteci Celâl Salik'in köşe yazıları eşlik eder; Galip'in araştırmalarını Celâl'in köşe yazıları tamamlar. Ayrıntılar üzerinde titizlikle iz süren yazarın deyişle "hayatın esrarını gösterme" çabası içinde yazılmış bir dedektiflik öyküsü gibidir.

Parodi, pastiş, eğretileme ve alegorilerle yüklü, metinler arası alışveriş tekniklerine ve çağrışımlara dayalı, "tarih parçacıkları, gelecek parçacıkları, şimdiki zaman; değişik, birbirine yabancı gibi görünen hikâyeler" in kolajından oluşan Kara Kitap modern ve postmodern anlatının özelliklerini taşıyan yapıyla dikkat çekti.

"**Bir gün bir kitap okudum ve bütün hayatım değişti**" cümlesiyle başlayan ve esrarengiz bir kitaptan etkilenen üniversiteli gençleri anlatan **Yeni Hayat**, ölüm, kaza ya da rastlantı, zaman, aşk, yazı, mutsuzluk, ikinci sınıf vatandaş olmak, taşrada yaşamak, ezik ve kırık kalpli olmak çevresinde geliştirilmiş sevgilerle varoluşun anlamını hüznü ve coşkulu bir dille kucaklayan bir yolculuk romanıdır.

Pamuk'un "en renkli ve en iyimiser romanım" dediği romanı "**Benim Adım Kırmızı**", 1591 yılında İstanbul'da, karlı dokuz kış gününde geçen olayları anlatır. Dört yıldır savaştan dönmeyen kocasının yerine yeni bir sevgili arayan güzel Şeküre, birbiriyle sürekli çatışan iki küçük oğluyla birlikte yaşamakta ve babasının sırayla eve çağırdığı saray nakkaşlarını saklandığı yerden izlemektedir. Osmanlı Padişahı'nın (III. Murat) gizlice hazırlattığı bir kitap için

babasının denetiminde Frenk etkisi taşıyan tehlikeli resimler yapan usta nakkaşlardan biri öldürülünce Şeküre'ye âşık teyzesinin oğlu Kara devreye girer. Sessiz Ev'deki gibi herkesin birinci tekil kişiyle konuştuğu, ölümlerin ve eşyanın dillendiği, ölüm, sanat, aşk, evlilik ve mutluluğu konu alan ve "ilk bakışta aşk" teması üzerinde duran bu roman için yazarın ilk düşündüğü ad "İlk Resimde Aşk"tır.

Çocukluk anılarını, romanlarını nasıl yazdığını, gezi notlarını, sevdiği yazarlar ve kitaplar hakkındaki eleştirilerini, politik görüşlerini, kültür ve gündelik hayat konusundaki heyecanlarını dile getiren "**Öteki Renkler**" ise yazarın dünyasını ortaya koyan bir seçki niteliğinde. Kitapta ayrıca bir çocuğun gözünden anlatılan "Pencereden Bakmak" adlı uzun bir öykü vardır.

"**Masumiyet Müzesi**" aşkı için bir müze kuran bir adamın romanı gibi görünse de 1975'te bir bahar günü başlayıp günümüze kadar gelen İstanbullu zengin çocuğun Kemal ile uzak ve yoksul akrabası Füsün'un hikayesi çevresinde evlilik, aşk, cinsellik, tutku, aile, mutluluk gibi kavramlar irdeleniyor ve 70'li, 80'li yılların İstanbul'undaki günlük hayatın inceliklerine de değiniliyor.

Yazılarından ve söyleşilerinden seçmelerle bir hikâyesinin yer aldığı "**Öteki Renkler**" aldı kitabı ve "**Gizli Yüz**" adlı filmin senaryosunu yazdı.

Ayrıca insan hakları, düşünce özgürlüğü, demokrasi... konulardaki düşüncelerini makaleler ve söyleşiler yoluyla aktardı.

2006 Nobel Edebiyat Ödülü'ne layık görüldü.

Yapıtları:

Roman: Cevdet Bey ve Oğulları, Sessiz Ev, Beyaz Kale, Kara Kitap, Yeni Hayat, Benim Adım Kırmızı, Kar, Masumiyet Müzesi

Anı: İstanbul: Hatıralar ve Şehir, Babamın Bavulu

Senaryo: Gizli Yüz

Makaleler: Öteki Renkler

Son Yapıtları: Saf ve Düşünceli Romancı Oğuz Atay'a Armağan

Cevdet Bey ve Oğulları

Abdülhamit'in son yıllarında küçük dükkân işleten, Müslüman tüccarlardan Cevdet Bey'in ve oğullarının, yüzyıl başından günümüze uzanan "üç kuşaklık" hikâyesi, bir bakıma, Türkiye Cumhuriyeti'nin özel yaşamının da hikâyesidir.

Nişantaşlı bir ailenin üç kuşak hikâyesini anlatıldığı eserde aynı zamanda ev içlerinin renkleri, zamanın akışı, günlük sıradan konuşmaların da yer aldığı eser dönemin ruhunu yansıtmıştır.

Batılılaşan büyük aileler, Beyoğlu'na çıkıp alışveriş etmeler de akılda kalan kahramanlar aracılığıyla saptanıyor.

Örnek

Orhan Pamuk bir söyleşide bu kitabı şöyle anlattı: **Bu kitapla yaptığım, İstanbul'da hayatın şiddetine, renklerine, karmaşasına uygun bir hikâye dokusu bulmaktır** da diyebilirim. Romanın uzun cümleleri, kendi etrafında dönen, baş döndürücü barok cümleler bana şehrin karmaşasından, tarihinden ve bugünkü zenginliğinden, kararsızlığından ve enerjisinden çıkmış gibi gelir. Bu roman, İstanbul ile ilgili her şeyi bir anda söylenebilme heyecanı ile yazıldı ve kitap bir anda pek çok şeyi söylemeye çalışır. Binbir Gece Masalları'nı İstanbul'da yaşatmaya çalışmak da kitabın bir iddiasıdır."

Orhan Pamuk'un kimi özelliklerini verdiği kitabı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Benim Adım Kırmızı B) Kara Kitap C) Beyaz Kale
D) Cevdet Bey ve Oğulları E) Sessiz Ev

Toplumcu Gerçekçiliğin Uzantısı Olan Eleştirel Gerçekçi Yapıtlar

27 Mayıs askerî darbesiyle birlikte toplumcu gerçekçi romanın ilk dönemdeki bakış açısı büyük ölçüde değişir. Bu değişimde en etkili öge, darbe ve darbeci anlayışın toplumun ve bireyin yaşamında yarattığı sıkıntılardır. Modernizmin doğal sonuçları da bu değişimin bir başka önemli nedenidir.

Özellikle 1950-1960 yılları arasında kentli olma bilinci yüceltilir. Köylerden kentlere çok sayıda insan taşınır. Kentler kalabalıklaşır. İnsanların zihniyeti ve eğilimleri değişir. Toplumsal ya da siyasal olarak güçlü olmak, kalabalıklar içinde kendine güçlü bir yer edinmek kentin tek gerçeğine dönüşür. Toplumcu gerçekçi yazarların, eserlerinde haklarını savunduğu insan tipi giderek bu yazarların eleştirdiği insan tipine dönüşür. Sanatçı bu yolda kendini arkasız ve yalnız hisseder.

Bu dönemde Türk romanı daha yetkin, birikimli, eğitilmiş yazarların yapıtları ve modern yaklaşımlar sayesinde kullandığı teknikler bakımından da gelişmiştir. Gerçekçi romanla paralel olarak yürüyen modernist roman, bu yenilikleri yoğun olarak kullanır. Dönemin toplumcu gerçekçi yazarları, içinde buldukları koşullarda roman kurma teknikleri ve dil özellikleri bakımından bu yeniliklere yönelirler. Bu nedenle pek çok edebiyat tarihinde bunların eserlerine **eleştirel roman** denir ve bunlar **modernist yazar** başlığı altında değerlendirilir.

Ama eserlerindeki ana eksen yine toplumsal eleştiriye dayanır. Eserlerinde, tanık oldukları toplumsal ve siyasal yapıya ilişkin gerçek olay ve konuları ele alırlar. Sosyalist bakış açısıyla var olan çarpık düzeni eleştirirler. Ancak birinci dönemdeki toplumcu gerçekçi yazarlar gibi eleştirdikleri durumların iyileştirilmesini sağlayacak yeni önermelerde bulunmazlar, yalnızca olanı gösterir ve eleştirirler.

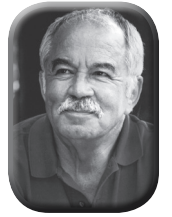
Roman kişileri artık büyük halk kitlelerini peşinden sürükleyecek kahraman kurtarıcı özellikleriyle değil de birey olma özelliği ön plandadır. Toplumdaki adaletsizliğin idealist ama sindirilmiş bireyler üzerindeki yıkımını sergilemek onların eserlerinin ortak özelliğidir. Denebilir ki eleştirel romanların dili, üslubu ve tekniği modernist, içeriği realisttir.

Bu tarz romanın en önemli yazarları şunlardır:

* Adalet Ağaoğlu	* Mehmet Eroğlu	* Sevgi Soysal
* Erdal Öz	* Pınar Kür	* Vedat Türkalı
* Fürüzan	* Sevinç Çokum	

ERDAL ÖZ (1935 - 2006)

Edebiyat yaşamına şiirle başladı. "Rastgele" adlı ilk şiiri 1952'de Kaynak dergisinde yayımlandı. Seçilmiş Hikâyeler Dergisi, Varlık, Yenilik, Yeditepe, Pazar Postası, A. Değişim, Emek gibi dergi ve gazetelerde şiir, öykü ve eleştirileri yayımlandı. Eserlerinde toplum yaşamının, bireylerin iç dünyasına etkilerini duygusal bir üslupla yansıttı. 1970 sonrasında toplumsal gerçekçi çizgiye yöneldi. 12 Mart Döneminde hukuk dışı uygulamalarla karşılaşan tutukluların yaşamlarından kesitler verdi. Baskı karşısında bireylerin yalnızlığını, direncini, umudunu etkin bir duyarlılıkla işledi.

Yapıtları:

Roman: Odalarda, Yaralısın, Deniz Gezmiş Anlatıyor, Gülünün Solduğu Akşam, Defterimde Kuş Sesleri

Öykü: Yorgunlar, Kanayan, Havada Kar Sesi Var, Sular Ne Güzelse, Cam Kırıkları

Gezi Yazısı: Allı Turnam, Bir Gün Yine Allı Turnam

Çocuk Kitapları: Dedem Korkut Öyküleri, Alçacıktan Kar Yağar, Kırmızı Balon, Babam Resim Yaptı

Yaralısın: Romanda zaman ve tarih açık olarak belirtilmemiştir. İşkence, sorgulama, egemen güçler karşısında yalnız kalan, kendisiyle çatışmaya düşen, bütün değerlerini sorgulayan devrimci genç portresi romanın ana izleğidir. Gözleri bağlanmış olarak gözaltına alınan genç, içerde çok ağır bir sorgulama ve işkence görür. Yazar, gencin hangi suçla sorgulamaya alındığını, ideolojisinin ne olduğunu roman boyunca açıklamaz. Burada amaç bir işkence belgeseli oluşturmaktır çünkü.

FÜRUZAN (1935 - . . .)

İstanbul'da doğan sanatçı, sadece ilköğretim eğitimi alabildi. İlk öykü denemesi "Olumsuz Hikâye" 1956'da Seçilmiş Hikâyeler'de çıktı. İlk kitabı "**Parasız Yatılı**" ile 1972 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazanınca edebiyat dünyasında adını duyurdu.

Kişilerini, olaylarını abartısız ve iyimser bir bakış açısıyla saptayan ve çözümleyen yazar, kişilerin dünyasını toplumsal konularından soyutlamadan, gözlemden yola çıkıp ayrıntıları işleyerek oluşturduğu öykülerinde, duru ve açık dilli, geleneksel anlatım biçimlerini kullanarak yeni çağrışımlar yaratabilen üslubu ile dikkat çekti.

1970'li yılların başında **Parasız Yatılı'yı, Kuşatma, Benim Sinemalarım ve 47'liler izledi**. F. Naci, 1973'te yazdığı bir yazıda "Üç yıl içinde üç hikâye kitabı yayımladı Füzuran; **edebiyatımıza yeni insanlar, yeni gerçekler, yeni tatlar getirdi; geniş okur yığınlarına hikayeyi yeniden sevdirdi**. Üç kitaptaki yirmi dört hikâyeden en az altı - yedisi daha şimdiden her hikâye antolojisine girebilecek güçte. Büyük bir başarıdır bu.

Yapıtlarında farklı kültür çevrelerine ilişkin insanların yaşamlarını yansıtmaya çalıştı. Yalnız kadınların, memleket özlemi çeken göçmenlerin, yoksulluk içinde yaşama savaşı veren çocukların dramlarını dile getirdi.

1975'te Berlin'e gitti. Araştırmalar ve Türk işçileriyle röportajlar yaptı. Almanya'daki incelemelerinden sonra göçmen ve gurbetçi işçi soranları üzerinde durdu. Özellikle gurbetçilerin çocuklarının sorunlarına eğildi. "**Yeni Konuklar**" adlı yapıtında Almanya izlenimlerini anlattı.

Yapıtları:

Roman: 47'liler, Berlin'in Nar Çiçeği

Öykü: Parasız Yatılı, Kuşatma, Benim Sinemalarım, Gecenin Öteki Yüzü, Gül Mevsimidir

Örnek

Romanın başkişisi Emine, üniversitede okurken 1968 Dönemi öğrenci hareketlerine katılmış, 12 Mart Muhtırasından sonra içeri alınmış ve işkence görmüştür. Roman, karakterin serbest kalmasından sonra geçmişini anımsaması ve anılarıyla yaşamını anlamlandırmaya çalışmasını içerir. Emine, Erzurum'da geçirdiği çocukluk yıllarının, Cumhuriyet'in ilk öğretmenlerinden olan anne ve babasının sorunlu idealizminin, eve yardıma gelen Anadolu halkın, üniversite için İstanbul'a gelmesinin, burada tanıştığı öğrenci arkadaşlarının ve kendi dönemindeki solcu gençliğin etkinliklerinin bir portresini çizer. Bu portre sürekli olarak karakterin hapiste gördüğü işkencenin oldukça detaylı anlatımlarıyla kesilir. Roman, Emine'nin özgür ve işkencesiz bir yaşama yeniden alışıp dışarıdaki yaşama katılacağı iletisiyle biter.

Bu parçada kısa özeti verilen eser aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Berlin'in Nar Çiçeği B) Parasız Yatılı C) 47'liler
D) Kuşatma E) Gecenin Öteki Yüzü

Örnek

Cumhuriyet Dönemi'nde gelişen "Toplumcu Gerçekçilik" akımında aşağıdaki şairlerden hangisi yer almaz?

- A) Nazım Hikmet B) Ahmet Arif C) Cemal Süreya
D) Arif Damar E) Cahit Irgat

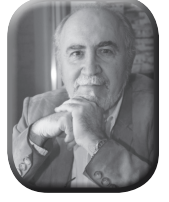
MEHMET EROĞLU (1948 - . . .)

İzmir'de doğdu. Yazın yaşamı yasaklarla geçer. İlk romanı **İssızlığın Ortasında**'yı (1978 Milliyet Roman Yarışması birincisi) 1976 yılında tamamlar ancak 1980 Darbesi sonucunda kitap sakıncalı bulunarak yayınevi tarafından basımına son verilir. Birincisinin devamı niteliğindeki ikinci kitabı **Geç Kalmış Ölü**'de aynı gerçekle uzun süre basılamaz.

Yazar, kendisini "İnsan yaratılışının gölgeli alanlarında boy atan temaları" yazan bir yazar olarak tanımlar.

Yapıtları:

Roman: İssızlığın Ortasında, Geç Kalmış Ölü, Yarım Kalan Yürüyüş, Adını Unutan Adam, Yürek Sürgünü, Yüz: 1981, Zamanın Manzarası, Kuma Kulübü, Düş Kırgınları, Belleğin Kış Uykusu, Emine

ÖNER YAĞCI (1951 - . . .)

Tokat'ta doğdu. İlk şiirleri "**Yarın İçin - Oy Dünya - Hayatımız**" 1974'te Yeni Adımlar dergisinde yayımlandı. 12 Eylül Dönemi'nin toplumsal sorunlarını gözlemlerine dayanarak yansıttığı romanlarıyla tanınır. Eleştirel toplumcu gerçekçiliğin yorumunun yapma çabası içinde olduğunu söyler.

Yapıtları:

Roman: Roman, Kardelen, Turnalar, Gökyüzüne Akan Irmak, Yediveren, Kaptan, Kir

İnceleme: Fedailer Mangası, Çınar, Aziz Nesin Aydınlığı

SEVGİ SOYSAL (1936 - 1976)

İstanbul'da doğdu. İlk dönem, yapıtlarında bireyin ruhsal durumlarını işler. Yazdıklarında bireysel olandan toplumsal olana geçişin aşamaları gözlemlenir. Romanlarında halkın ve aydınların toplumsal ve siyasal gelişmeler içindeki yerlerine, 1960'lar ve sonrasındaki öğrenci ve gençlik hareketlerine 12 Mart askeri darbesinden sonra siyasal kovuşturmalara, hapisane, sürgün yaşamı ve işkenceye tanıklık etti.

Ele aldığı kişiler, düzeni, düzeni değiştirmek isteyenleri, düzenin altında kalanları simgeler. Kadın-erkek ilişkilerini, kadın sorununu, ağırlıklı olarak da 1960 sonrasında yaşanan sosyal ve siyasal olayları ele alır.

Yapıtları:

Öykü: Tutkulu Perçem, Tante Rosa, Barış Adlı Çocuk

Roman: Yürümek, Yenişehir'de Bir Öğle Vakti, Şafak, Hoş Geldin Ölüm

Örnek

— — — — Komünizmi övmek suçuyla Ankara'dan Adana'ya sürülen Oya üzerinden, dönemin siyasi bir kesiti sunulur. Sevgi Soysal romanda akşam saatlerinde bir eve yapılan ve sabahın erken saatlerinde son bulan polis baskını arasındaki zaman diliminde yaşananları geriye dönüş tekniği kullanarak anlatır. Bu eser, ele aldığı çatışmaları anlatmasıyla gerçekçi, yazarların o dönemdeki durumunu sergilemesi bakımından dikkat çekici bir romandır.

Bu parçanın başına aşağıdaki roman adlarından hangisi getirilmelidir?

A) Yürümek

B) Yenişehir'de Bir Öğle Vakti

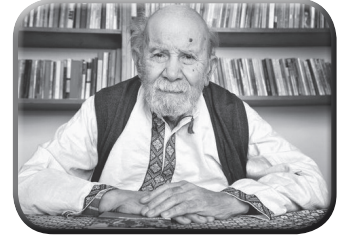
C) Hoş Geldin Ölüm

D) Şafak

E) Tante Rosa

VEDAT TÜRKALİ (1919 - . . .)

Samsun'da doğdu. Edebiyatçılığının yanı sıra sinemacılığı ve yönetmenliğiyle de bilinir. Yazar olarak asıl tanınması ilk romanı "Bir Gün Tek Başına" ile olmuştur. Bunu izleyen romanı Mavi Karanlık'ta 1980 askeri darbe öncesinin siyasal toplumsal arka planında Bodrum'da bir araya gelen küçük burjuva ve aydın kişileri ele alarak toplumun genel çizgisini "Bodrum Alegorisi" işinde eleştirel, yergisel ve yer yer psikolojik çözümlenmelerle vermeye çalışır.

Yapıtları:

Roman: Bir Gün Tek Başına, Mavi Karanlık, Yeşilçam Dedikleri Türkiye, Güven, Tek Kişilik Ölüm

Bir Gün Tek Başına: Türkali, bu romanda 27 Mayıs askerî darbesi öncesindeki Türk aydınının bunalımlı çıkmazını sergiler. Bu romanla Milliyet Roman Yarışması birincisi oldu.

Yeşilçam Dedikleri: Türk romanında bir dönüm noktasıdır denebilir. Bu yapıtında da Türkali, bir tarih parçasının karmaşasındaki Türkiye'nin bir gerçeğini sergiler.

Tek Kişilik Ölüm: Gerçek kişilere ve gerçek olaylara dayalı bir dönem romanıdır.

Güven: Türkiye Komünist Partisi'nin tarihi niteliğinde bir romandır. Romanda İkinci Dünya Savaşı Döneminin siyasal yapısı ele alınır.

141. Basamak adlı oyunu 1960'ta Ankara'da oynandı.

"Dallar Yeşil Olmalı" oyunuyla "TRT Sanat Ödülleri" yarışmasında 1970'te başarı ödülü aldı.

Karanlıkta Uyuyanlar ile en iyi senaryo ödülünü aldı.

ZÜLFÜ LİVANELİ (1946 - . . .)

Konya Ilgın'da doğdu. Ankara Koleji'ni bitirdi. 12 Mart 1971 darbesi sonrası girdiği cezaevinden çıktından sonra yurt dışına çıktı, 1972'de İsveç'e yerleşti. Stockholm'de müzik eğitimi aldı. İlk albümü Belçika'da çıktı. Yirmi beş albümü, üç yüz bestesi vardır. "Otobüs", "Yol", "Sürü" filmlerinin müziklerini yaptı. 1987'de ilk filmi "Yer Demir Gök Bakır"ı çekti. 1996'da UNESCO Kültür elçisi seçildi. 2002'de CHP İstanbul milletvekili seçildi; 2004'de partisinden istifa etti. 1989'dan sonra Sabah, Milliyet, Vatan gazetelelerinde köşe yazarlığı yaptı. Edebiyata öykü yazarak başladı. Kitapları birçok dile çevrildi.

Engereğin Gözündeki Kamaşma ile 1997 Balkan Edebiyatı Ödülü; **Bir Kedi Bir Adam Bir Ölüm** ile 2001 Yunus Nadi Roman Ödülü; **Mutluluk** ile Barnes Noble (ABD) Yeni Yazarları Keşif Ödülü aldı.

Yapıtları:

Öykü: Arafat'ta Bir Çocuk, Cem

Roman: Sis, Engereğin Gözündeki Kamaşma, Bir Kedi Bir Adam Bir Ölüm, Mutluluk, Leyla'nın Evi, Son Ada, Serenad, Konstantiniye Oteli, Gölgeler

Deneme: Orta Zekâlılar Cenneti, Diktatör ile Palyaço, Sosyalizm Öldü mü?

Söyleşi: Gorbaçov'la Devrim Üzerine Konuşmalar

Anı: Sevdalım Hayat

GÖSTERMEYE BAĞLI EDEBİ METİNLER (TİYATRO)

1914'ten beri etkinliğini sürdüren **Darülbedayi** yerini **Şehir Tiyatroları**'na bırakır. Bu tiyatro içinde çocuk tiyatrosu çalışmaları başlar. Bu dönemde kurulan **Halk Evleri** tiyatro çalışmaları yapar. 1936'da **Delvet Konservatuvarı** kurulur. Özel tiyatrolar da artarak üretime katılır. Cumhuriyet Dönemi'nin ilk tiyatro oyunları basit güldürü (vodvil) ve adaptasyonlar biçiminde ortaya çıkar, giderek Balkan Savaşları, Kurtuluş Savaşı, Anadolu, Atatürk devrimleri bu olayları yaşayan yazarlarca anlatılır.